

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา)

ปริญญา

ภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา

ภูมิศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

Recreation Opportunity Spectrum Ecotourism Zonning Amphoe Sangkhla Buri
Changwat Kanchanaburi

นามผู้วิจัย นางสาวลักษณะชนก ชินเจริญทรัพย์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์สุจิตรา เจริญศิริรัฐยงค์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กาญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

Recreation Opportunity Spectrum Ecotourism Zoning Amphoe Sangkhla Buri
Changwat Kanchanaburi

โดย

นางสาวลักษณชนก ชินเจริญทรัพย์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา)
พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะนก ชินเจริญทรัพย์ 2555: การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์การวางแผน
พัฒนา) สาขาภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา ภาควิชาภูมิศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม. 125 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพ และด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับของแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้กับประสบการณ์
นันทนาการของนักท่องเที่ยว โดยพื้นที่ศึกษาคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
การวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพ และด้านการจัดการพื้นที่ ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือ ปัจจัยที่ใช้
ในการจำแนก ได้แก่ ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติ และประเภทของการใช้
ประโยชน์ที่ดิน ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคมทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว 6 แหล่ง
แหล่งละ 120 ชุด รวมเป็น 720 ชุด แล้วหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพ และด้านการจัดการพื้นที่จำแนกเขตท่องเที่ยวได้
6 เขต คือ เขตพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (P) มีขนาดพื้นที่ประมาณ 2,158.3 ตารางกิโลเมตร เขตพื้นที่ธรรมชาติ
กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) มีขนาดพื้นที่ประมาณ 28.9 ตารางกิโลเมตร เขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้
ยานยนต์ (SPM) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 733.7 ตารางกิโลเมตร เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (RN-M)
มีขนาดพื้นที่ประมาณ 126.4 ตารางกิโลเมตร เขตพื้นที่ชนบท (R) มีขนาดพื้นที่ประมาณ 113.3 ตารางกิโลเมตร
และเขตพื้นที่เมือง (U) มีขนาดพื้นที่ประมาณ 8.9 ตารางกิโลเมตร การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคม จำแนกเขต
ท่องเที่ยวได้ 3 เขต คือ เขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ ตัวแทนคือ เมืองบาดาล และหน่วยพิทักษ์อุทยาน
แห่งชาติ (บ่อมปี) เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ตัวแทนคือ น้ำตกเกริงกระเวีย และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม
เขตพื้นที่เมือง ตัวแทนคือ ด่านพระเจดีย์สามองค์ และสะพานมอญ สำหรับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยว
ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตท่องเที่ยวต่างๆ พบว่า เมืองบาดาล ในเขตท่องเที่ยว SPM ได้รับประสบการณ์
ประเภท SPM หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ(บ่อมปี) ในเขตท่องเที่ยว SPM ได้รับประสบการณ์ประเภท SPNM น้ำตกเกริง
กระเวีย ในเขตท่องเที่ยว RN-M ได้รับประสบการณ์ประเภท SPNM อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ในเขตท่องเที่ยว
RN-M ได้รับประสบการณ์ประเภท SPNM ด่านพระเจดีย์สามองค์ ในเขตท่องเที่ยว U ได้รับประสบการณ์ประเภท
SPM และสะพานมอญ ในเขตท่องเที่ยว U ได้รับประสบการณ์ประเภท SPM ซึ่งประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยว
ได้รับนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้เพียงแห่งเดียว คือ เมืองบาดาล

Lukchanok Chincharemsup 2012: Recreation Opportunity Spectrum Ecotourism Zoning Amphoe Sangkhla Buri Changwat Kanchanaburi. Master of Science (Development Planning Geography), Major Field: Development Planning Geography, Department of Geography. Thesis Advisor: Associate Professor Sirikorn Kanjanasuntorn, M.S. 125 pages.

The objectives of this study were to analyze the physical and ecotourism site management factors, measure visitor experiences at tourism sites according to ecotourism zones by social factors. And compare consistency between the ecotourism zones were classified according to visitors experiences. Ecotourism sites in Amphoe Sangkhla Buri Changwat Kanchanaburi was selected as study area. Physical and management factors were analyzed by Geographical Information System (GIS) based on three factors: distance from a main road; size of area; and type of landuse. Social factors were implemented using survey questionnaires of 720 visitors selected from 6 tourism sites 120 copies, an analysis of visitor experiences for each zone was carried out using descriptive statistics to assess means and percentages.

Six tourism opportunity zones were in the study area: Primitive (P) covering an area of 2,158.3 Km²; Semi-Primitive Non-motorized (SPNM) covering an area of 28.9 Km²; Semi-Primitive Motorized (SPM) covering an area of 733.7 Km²; Roaded Natural-Modified (RN-M) covering an area of 126.4 Km²; Rural (R) covering an area of 113.3 Km² and Urban (U) covering an area of 8.9 Km². From the social factors shows that 3 ROS were Muang Badan and Protection Unit (Pom Pee) get experience of SPM, Krieng Kra Via Waterfall and Khao Laem national park get experience of RN-M, Three Pagodas Pass and Mon Bridge get experience of U. Visitor experiences found at Muang Badan in SPM area was SPM experience, Protection Unit (Pom Pee) in SPM area was SPNM experience, Krieng Kra Via Waterfall in RN-M area was SPNM experience, Khao Laem national park in RN-M area was SPNM experience, Three Pagodas Pass in U area was SPM experience, Mon Bridge in U area was SPM experience. Only Muang Badan found to be in agreement between physical of ecotourism and visitor experiences.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สิริกร กาญจนสุนทร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับการให้โอกาส ให้ความรู้ คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน และให้ความสนับสนุนผู้วิจัยในทุกด้านด้วยความเมตตาโดยตลอด ตลอดจนช่วยตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ อาจารย์เรณูกา กลับสุข ในการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเรื่องหลักการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ เพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง สาขาภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนาภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจคอย สนับสนุน รวมถึงมิตรภาพที่ดีเสมอมา ขอขอบพระคุณ คุณอลาวิยะห์ บินยาฮาเยา สำหรับคำปรึกษา และความช่วยเหลือในการจัดทำข้อมูลและแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญ และให้การสนับสนุนในทุกสิ่งตลอดมา

ลักษณ์ชนก ชินเจริญทรัพย์
ตุลาคม 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	5
หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ	11
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	21
พื้นที่ศึกษา	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
ขั้นตอนการศึกษา	39
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	47
ผลการวิจัย	47
ข้อวิจารณ์	102
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	107
สรุปผลการวิจัย	107
ข้อเสนอแนะ	109
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	115
ภาคผนวก	117
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปัจจัยทางกายภาพและการจัดการพื้นที่ และเกณฑ์ในการจำแนกเขตการ ท่องเที่ยวโดยใช้หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ	19
2	ปัจจัยทางสังคมและเกณฑ์ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวโดยใช้หลักการ ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ	20
3	สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี	30
4	เกณฑ์ในการกำหนดเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	41
5	พื้นที่ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง	48
6	จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	51
7	ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน	54
8	ขนาดของพื้นที่เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้จากการจำแนกแยกตามเขตตำบล	56
9	แหล่งท่องเที่ยวตามเขตท่องเที่ยวจำแนกโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	60
10	ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว	63
11	ประสบการณ์ท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ	76
12	ค่าเฉลี่ยปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเขตท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	90
13	เปรียบเทียบเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้โดยปัจจัยด้านกายภาพและ ปัจจัยด้านสังคม	100

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พื้นที่ศึกษา	28
2	ขั้นตอนการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	46
3	ระยะห่างจากถนนสายหลัก อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	49
4	ระยะห่างจากถนนสายรอง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	50
5	การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	52
6	เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	55
7	การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวตามเขตท่องเที่ยวจำแนกโดยใช้ระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์	59
8	ทัศนียภาพทั่วไปของเมืองบาดาล	102
9	ทัศนียภาพทั่วไปของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่)	103
10	ทัศนียภาพทั่วไปของน้ำตกเกริงกระเวีย	103
11	ทัศนียภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติเขาแหลม	104
12	ทัศนียภาพทั่วไปของด่านพระเจดีย์สามองค์	105
13	ทัศนียภาพทั่วไปของสะพานมอญ	105

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ต่างกันจะก่อให้เกิดลักษณะภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับมนุษย์มีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังบริเวณต่างๆ ที่มีสภาพแวดล้อมที่แปลก และแตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตน สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และถ้าโลกไม่มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังบริเวณต่างๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่มีอะไรดึงดูดใจ ดังนั้นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว (วรรณา วงษ์วานิช, 2539) ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางที่มีความสลับซับซ้อนแตกต่างกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผจญภัย กลุ่มชมชอบธรรมชาติ กลุ่มสนใจด้านวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอุปสงค์ของการท่องเที่ยวหรือความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และการบริการที่แตกต่างกัน (อรอนงค์ ฉะนิบแหลม, 2553)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เน้นการอนุรักษ์และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรม นักท่องเที่ยวจึงให้ความสนใจและใส่ใจกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังรวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย จัดได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ โดยมีความประสงค์ที่จะได้รับรู้หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมทั้งจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น และไม่ต้องให้มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนอยู่อาศัยหรือคุ้นเคย ซึ่งอาจสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติหรือเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเดิม (ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547)

ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการจำแนกพื้นที่ท่องเที่ยวที่นำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกับประสบการณ์ ของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการและคาดหวังที่หลากหลาย นำไปสู่ความพึงพอใจและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของนักท่องเที่ยว และมีการควบคุมระดับการพัฒนาให้เหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ สำหรับปัจจัยและเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพทางชีวกายภาพ การใช้ที่ดิน และลักษณะการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมีปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ และปัจจัยทางด้านสังคม กำหนดเขตท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ออกเป็น 6 ช่วงชั้น ครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ใช่พื้นที่ธรรมชาติไปด้วย ได้แก่ พื้นที่ธรรมชาติ สันโดษ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น พื้นที่ชนบท และพื้นที่เมือง ลักษณะของประสบการณ์ท่องเที่ยวในเขตที่มีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนพื้นที่ชนบท และพื้นที่เมืองนั้น กล่าวได้ว่ามีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยมาก เนื่องจากสภาพธรรมชาติได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปแล้ว (ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีความสมบูรณ์และหลากหลายในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวที่จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2552 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 4,583,630 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2553) วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางของผู้เยี่ยมชมเยือนในจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่มาเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน

อำเภอสังขละบุรีเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทยด้านทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ตัวอำเภอตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า สามประสบ คือบริเวณที่มีแม่น้ำสามสาย ได้แก่ แม่น้ำซองกาเลีย แม่น้ำบีคลี่ และแม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกันเป็นแม่น้ำแควน้อย เป็นอำเภอที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีแม่น้ำซองกาเลีย ไหลจากต้นกำเนิดในสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ พาดผ่านอำเภอสังขละบุรี และเชื่อมสัมพันธ์คนทั้งสองประเทศมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอำเภอสังขละบุรีมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าที่ยังอุดมสมบูรณ์ และมีพื้นที่อยู่ติดชายแดน ส่งผลให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ 9 แห่ง ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ถ้ำแก้วสวรรค์บันดาล น้ำตกกระเต็งเจ็ง น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกไถช่องถ่อง น้ำตกตะเคียนทอง บึงเกริงกระเวีย หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่) และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมี

ประมาณ 5 แห่ง ได้แก่ ด้านพระเจดีย์สามองค์ ตลาดวัดวัง เมืองบาดาล วัดวังวิเวการาม และสะพานมอญ อำเภอสังขละบุรีมีความพร้อมของทรัพยากรในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนักท่องเที่ยวยังต้องการเดินทางเพื่อไปพักผ่อนและสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม, 2551) ดังนั้น เพื่อให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และการจัดการให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรีมากที่สุด จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดและจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมและสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการได้ คือ การกำหนดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ จำแนกพื้นที่ท่องเที่ยว และนันทนาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการจัดการและควบคุมดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวในลักษณะที่ตอบสนองต่อประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวต้องการได้หลากหลายมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้หลักการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเพื่อกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอสังขละบุรี ซึ่งประยุกต์วิธีการจำแนกจากงานของ ดร.ชนี เอมพันธุ์ และคณะ (2547) ที่ศึกษาการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ สำหรับปัจจัยทางกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ส่วนปัจจัยด้านสังคม ใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาประกอบเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรีด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้กับประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจำแนกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพนันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 9 แห่ง ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ถ้ำแก้วสุวรรณค์บันดาล น้ำตกกระเต็งเจ็ง น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกไคช่องถ่อง น้ำตกตะเคียนทอง บึงเกริงกระเวีย หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่) และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 5 แห่ง ประกอบด้วย ด้านพระเจดีย์สามองค์ ตลาดวัดวัง เมืองบาดาล วัดวังแก้วเวการาม และสะพานมอญ รวมทั้งพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคตของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา และวางแผนการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอสังขละบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการนำไปปรับใช้กับแผนยุทธศาสตร์ ที่กำหนดให้จังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากการท่องเที่ยวจะมีประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะไหลกลับคืนสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในรูปแบบของสินค้าและบริการ เพราะการบริหารงานที่ต้องใช้บุคลากรจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้เหลือนายได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ตกอยู่กับเจ้าของประเทศซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว และส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้ประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวยังต้องเผชิญกับปัญหาทั้งทางสังคม และสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมตามมา

ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดที่จะแสวงหาทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่นน้อยที่สุด การท่องเที่ยวแบบใหม่นี้ควรจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวในแบบใหม่ควรให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด จากแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้เกิดการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ขึ้นมา (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2541)

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาต (2539) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ecotourism ซึ่งเป็นคำผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยากับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการการท่องเที่ยว ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism หรือ Green Tourism แทน Ecotourism ได้เช่นกัน เพื่อป้องกันให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรม

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541) ได้นิยามว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะเดียวกัน ก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ช้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนี เอมพันธุ์ และคณะ (2547) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ใช่เน้นการเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไม่ทำลายและทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม

3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกด้วย

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน จะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนิ เอมพันธุ์ และคณะ (2547) ให้ความหมายและลักษณะของทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวได้ตามความต้องการซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมเศรษฐกิจของท้องถิ่น ประกอบด้วย ลักษณะเฉพาะตัวของทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะตัวของทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 เน้นคุณค่าความเป็นธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งธรรมชาติ

1.2 หากเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ยึดหลักการอนุรักษ์พลังงาน และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด

1.3 เป็นวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้และสื่อความหมายธรรมชาติ โดยเฉพาะเกี่ยวกับระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความโดดเด่นทางกายภาพและความสวยงามของภูมิทัศน์ และทรัพยากรท่องเที่ยวอื่นๆ

1.4 ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักมีความอ่อนไหวและเปราะบางสูง ดังนั้น จึงอาจเสื่อมโทรมและถูกทำลายได้ง่าย การใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงจำเป็นต้องมีความตระหนักและใช้ความระมัดระวังอย่างสูง

1.5 ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักมีการเข้าถึงลำบากในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

1.6 ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวเดียวกันกับทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป แต่พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับนักท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มนี้ และอาจก่อให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ไม่พึงใจตามมา

2. ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 จำแนกตามลักษณะการเกิดและการใช้ประโยชน์ ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก หมู่เกาะต่างๆ เป็นต้น และทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น รีสอร์ท เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

2.2 จำแนกตามลักษณะของระบบนิเวศและลักษณะของทรัพยากรหลัก ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติในระบบนิเวศทางบก ระบบนิเวศชายฝั่ง ระบบนิเวศทะเล ซึ่งในแต่ละประเภทยังสามารถจำแนกออกเป็นระบบนิเวศย่อยๆ ได้อีก เช่น ระบบนิเวศป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ระบบนิเวศป่าชายเลน ป่าพรุน้ำจืด เป็นต้น นอกจากนั้นยังอาจแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะสำคัญของทรัพยากรหลักที่ใช้รองรับกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ ถ้า น้ำตก ภูเขา ป่าไม้ สัตว์ป่า ชายหาด-ชายฝั่ง และทะเล เป็นต้น

2.3 จำแนกตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ การจำแนกพื้นที่ท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในลักษณะการตอบสนองต่อประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวต้องการได้หลากหลายมากขึ้น โดยกำหนดเป็นช่วงชั้นของการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของปัจจัยที่ใช้ในการจำแนก ได้แก่ ลักษณะด้านกายภาพ เช่น การเข้าถึง ความห่างไกล ความเป็นธรรมชาติ ลักษณะด้านสังคม เช่น โอกาสในการพบปะผู้คน ผลกระทบจากนักท่องเที่ยว และด้านการจัดการ เช่น ระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ มาตรการควบคุมนักท่องเที่ยว ลักษณะของช่วงชั้นที่จำแนกได้ เช่น พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง เป็นต้น ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะได้ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกัน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 องค์ประกอบหลัก ดังที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) เสนอไว้มีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กล่าวถึงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความสนุกเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด หรือเป็นผลกระทบที่อยู่ในวิสัยที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องจัดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 19 กิจกรรมประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ มี 9 กิจกรรม ได้แก่ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ส่องนก หรือดูนก เทียวถ้ำหรือน้ำตก พายเรือแคนู คายัค เรือใบ หรือกระดานโต้คลื่น ดำน้ำดูปะการังทั้งน้ำตื้น และน้ำลึก ตั้งแคมป์ ล่องแพ และการขี่ม้าหรือนั่งช้าง

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ มี 5 กิจกรรม ได้แก่ การถ่ายรูป บันทึกภาพและเสียง ศึกษาท้องฟ้า ชีจักษ์ยานท่องเที่ยว ปีนหรือไต่เขา และการตกปลา

3. กิจกรรมทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มี 5 กิจกรรม ได้แก่

3.1 ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์

3.2 ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์

3.3 ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรม และวัฒนธรรม

3.4 ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน

3.5 ศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมบางประเภทที่แม้จะไม่ใช่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการให้มีโอกาสเสริมแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น การล่องเรือ ชมธรรมชาติ ชมทิวทัศน์ พักผ่อนปิกนิก เล่นน้ำ วายน้ำ อาบแดด นมัสการกราบไหว้ตามความเชื่อ หรือการแสวงบุญ ถ่ายภาพ ชมหรือร่วมเล่นกีฬา การประชุมสัมมนา และความบันเทิงต่างๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย

หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

เมื่อพิจารณาถึงโอกาสในการประกอบกิจกรรมนันทนาการแล้ว คนส่วนใหญ่มักเลือกที่จะประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่ตนปรารถนา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของนักจัดการที่ต้องดำเนินการจัดการพื้นที่นันทนาการให้เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้นภายใต้เงื่อนไขของสภาพพื้นที่ ลักษณะของทรัพยากร และรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการจึงเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตามที่กำหนดไว้ แนวความคิดนี้ได้เริ่มพัฒนาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 โดย Clark and Stankey (1979 อ้างใน ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสำรวจและจำแนกพื้นที่นันทนาการออกเป็นประเภทต่างๆ ที่ให้ประสบการณ์นันทนาการที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ การกำหนดเขตหรือประเภทของพื้นที่นันทนาการโดยช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการยังใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินการจัดการหรือพัฒนาพื้นที่ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเป้าหมายของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ (ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547)

แนวคิดและการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

Clark and Stankey (1979 อ้างใน ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547) เป็นผู้เริ่มนำแนวคิดนี้มาใช้ โดยกล่าวว่า คนส่วนใหญ่เมื่อเลือกพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการ มักพิจารณาถึงแหล่งนันทนาการนั้นๆ ว่าสามารถตอบสนองต่อความต้องการประสบการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาของตนได้หรือไม่ โอกาสด้านนันทนาการจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ และผลจากการจัดการพื้นที่เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ได้ กล่าวได้ว่า ความหลากหลายของรูปแบบและประสบการณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการจัดการ ดังนั้นนักจัดการจึงควรให้สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเป็นทางเลือกในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และได้สรุปความหมายของช่วงชั้นโอกาสนันทนาการไว้ในระยะเริ่มแรกว่า เป็นความหลากหลายของโอกาสหรือทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยพิจารณาจากศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่นั้นๆ เป็นสำคัญ หลักการหรือสมมุติฐานเบื้องต้นของแนวคิดนี้ ก็คือ ความห่างไกลความเจริญ ความสันโดษ ระดับความเป็นธรรมชาติ และการพัฒนาจัดการที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันด้วย แม้จะเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การตั้งแคมป์พักแรมกลางป่าลึก ย่อมให้ประสบการณ์ที่ต่างกับการกางเต็นท์พักแรมในบริเวณเขตบริการของอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

จากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ประโยชน์และนักจัดการพื้นที่นันทนาการ Clark and Stankey (1979 อ้างใน ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547) สรุปว่า รูปแบบของกิจกรรมนันทนาการมีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะของการจัดการ ดังนั้นนักจัดการจึงควรให้สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเป็นทางเลือกในการประกอบกิจกรรมนันทนาการแต่ละรูปแบบ และได้สรุปความหมายของช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการไว้ว่าเป็นความหลากหลายของกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ในการที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาในแหล่งนันทนาการนั้นๆ โดยพิจารณาจากศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการเป็นประการสำคัญ และได้กำหนดพื้นที่นันทนาการเป็น 4 ช่วงชั้น ได้แก่ พื้นที่พัฒนา พื้นที่กึ่งพัฒนา พื้นที่กึ่งสันทุข และพื้นที่สันทุข โดยใช้ปัจจัยในการกำหนดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการดังกล่าว 6 ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การคมนาคม และการเข้าถึง ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งนันทนาการมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงชั้น นักจัดการสามารถควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้จากลักษณะประเภทของการเข้าถึงพื้นที่จากลักษณะของถนน เส้นทางเดินเท้า และลักษณะของยานพาหนะ
2. การใช้ประโยชน์แหล่งนันทนาการที่ไม่ใช่เพื่อกิจกรรมนันทนาการ พื้นที่ที่นอกเหนือจากการใช้ประโยชน์กิจกรรมนันทนาการ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำเหมือง การทำไม้ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับพื้นที่นันทนาการได้
3. การจัดการพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ประกอบด้วย การพัฒนาพื้นที่ การจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การตกแต่งภูมิทัศน์ การเลือกใช้พรรณไม้สำหรับตกแต่งพื้นที่ ระดับความเข้มข้นของการจัดการพื้นที่
4. โอกาสในการพบปะผู้คน ปริมาณและโอกาสในการพบปะผู้คนขึ้นอยู่กับการจัดการด้านการคมนาคม การเข้าถึง และการจัดการพื้นที่ และความเป็นที่นิยมของแหล่งนันทนาการนั้น
5. ผลกระทบจากนักท่องเที่ยวที่ยอมรับได้ ระดับของผลกระทบอันเกิดจากนักท่องเที่ยวที่ยอมรับได้มีความแตกต่างกัน ในแต่ละช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยในพื้นที่พัฒนามีระดับของการยอมให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้มากกว่าพื้นที่สันทุข
6. กฎระเบียบที่ยอมรับได้ เป็นรูปแบบและระดับของการควบคุมการใช้ประโยชน์ทางด้านนันทนาการ

ต่อมากรมป่าไม้ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ U.S. Forest Service (1982 อ้างใน ดร.ชนิเอมพันธ์ และคณะ, 2547) ได้นำแนวคิดและผลงานของ Clark and Stankey (1979 อ้างใน ดร.ชนิเอมพันธ์ และคณะ, 2547) มาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นลักษณะการจัดการป่าไม้แบบอเนกประสงค์และกล่าวถึงช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการวางแผนจัดการพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการเพื่อตอบสนองความต้องการด้านประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว โดยแบ่งพื้นที่นันทนาการออกเป็น 6 ช่วงชั้นด้วยกันคือ พื้นที่สันโดษ พื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้รถยนต์ พื้นที่กึ่งสันโดษใช้รถยนต์ พื้นที่ธรรมชาติมีถนน พื้นที่ชนบท และพื้นที่เมือง โดยกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการจัดช่วงชั้นด้านนันทนาการ ดังนี้

1. ลักษณะด้านกายภาพ

1.1 การเข้าถึง พิจารณาจากความยากง่ายในการเข้าถึง ประกอบด้วยชนิดของพาหนะ และวิธีการเดินทาง ซึ่งจะส่งผลต่อระดับความเสี่ยงภัย ความท้าทาย โอกาสการพบปะกับผู้อื่น ความรู้สึกปลอดภัย ความสะดวกสบายที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชั้นของแหล่งท่องเที่ยว

1.2 ความห่างไกล พิจารณาจากความห่างไกล โดยการรับรู้ด้วยตัวเองถึงการอยู่ห่างจากการมองเห็น และการได้ยินเสียงการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้อื่น

1.3 ความเป็นธรรมชาติ พิจารณาจากระดับความเป็นธรรมชาติของพื้นที่แวดล้อมซึ่งมีผลต่อความเพลิดเพลิน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

2. ลักษณะด้านสังคม

2.1 โอกาสในการพบปะผู้คน พิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นในแหล่งนันทนาการ

2.2 ผลกระทบจากนักท่องเที่ยว พิจารณาจากการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดการ

3.1 ระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

3.2 ระดับการควบคุมนักท่องเที่ยว การใช้กฎระเบียบ และการตรวจตราของเจ้าหน้าที่

สำหรับในประเทศไทยนั้น มีการศึกษาเกี่ยวกับช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการโดยการศึกษาของศูนย์วิจัยป่าไม้ (2541) กล่าวถึงการจัดกลุ่มชั้นของแหล่งท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการว่าเป็นกลุ่มของแหล่งนันทนาการที่กำหนดขึ้นโดยอาศัย ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ลักษณะทางสังคม (กิจกรรมการใช้ประโยชน์และปริมาณนักท่องเที่ยว) และลักษณะการจัดการพื้นที่ เป็นปัจจัยในการจัดกลุ่มชั้นของแหล่งนันทนาการ โดยการจัดกลุ่มชั้นดังกล่าวจะเป็นตัวบ่งชี้ระดับการพัฒนาที่เหมาะสม ที่จะเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ตลอดจนปริมาณและขนาดของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีขึ้นในพื้นที่ ซึ่งการวิเคราะห์และประเมินสถานภาพของพื้นที่พิจารณาใน 7 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยการเข้าถึง โดยพิจารณาจากความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประเมินจากสภาพเส้นทางจริงที่ใช้ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
2. ปัจจัยระดับความเป็นธรรมชาติ พิจารณาจากสภาพแวดล้อมโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพว่ายังคงสภาพธรรมชาติดั้งเดิมหรือสภาพดั้งเดิมได้ถูกดัดแปลงไปแล้วมากน้อยระดับใด
3. ร่องรอยของผลกระทบ จากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ พิจารณาจากร่องรอยของผลกระทบที่สามารถสังเกตเห็นได้บนพื้นที่โดยภาพรวม
4. โอกาสในการพบปะกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ พิจารณาจากจำนวนของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่พบเห็น ในขณะทำการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว หรืออาศัยสถิตินักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เป็นตัวประมาณ
5. การพบเห็นนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของพื้นที่ กับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว
6. การจัดการนักท่องเที่ยว พิจารณาจากความเข้มข้นของการใช้กฎระเบียบ การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ และการใช้โปรแกรมสื่อความหมาย
7. การจัดการพื้นที่ พิจารณาจากประเภทและปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปรากฏในพื้นที่

การกำหนดกลุ่มชั้นของแหล่งนันทนาการ โดยการกำหนดนิยาม และเงื่อนไขที่เหมาะสม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม สามารถกำหนดกลุ่มชั้นของแหล่งนันทนาการ ได้ดังนี้ พื้นที่สันโดษ พื้นที่กึ่งสันโดษระดับที่ 1 พื้นที่สันโดษระดับที่ 2 พื้นที่ธรรมชาติที่พัฒนา และพื้นที่ชนบท

ทั้งนี้ ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นเครื่องมือให้นักจัดการพื้นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์ที่ นักท่องเที่ยวจะได้รับ เพื่อสร้างกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และ ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ

ประสบการณ์และกิจกรรมนันทนาการตามลักษณะช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

ลักษณะการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการในพื้นที่ท่องเที่ยว สามารถตอบสนองต่อ ประสบการณ์นันทนาการที่มีความหลากหลายของนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากกิจกรรมนันทนาการมี ความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ดังนั้นรูปแบบของการจัดการพื้นที่จำเป็นต้องให้ ความสำคัญกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ ดร.ชนิ เอมพันธ์ และคณะ (2547) ทำการศึกษาการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดเขตการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงลักษณะสภาพ แวดล้อมและประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับในแต่ละช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ดังนี้

1. พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (primitive [P])

ลักษณะทั่วไปมีสภาพพื้นที่เป็นผืนใหญ่ติดต่อกันที่ยังเป็นธรรมชาติสมบูรณ์ ยังไม่ถูกดัดแปลง หรือมีร่องรอยของการพัฒนาใดๆ การพบปะบุคคลอื่นๆ ต่ำมาก ไม่มีร่องรอยของมนุษย์และกิจกรรม อันเกิดจากมนุษย์หรือน้อยมาก การควบคุมเป็นไปอย่างอิสระด้วยจิตสำนึกอันดีของนักท่องเที่ยวเอง และห้ามใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด ลักษณะของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นความสงบวิเวกที่มี เพียงเสียงจากธรรมชาติ ได้หลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายในสังคม ได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ได้ใช้พลังกำลัง และพึ่งพาตนเอง ในการประกอบกิจกรรม ตลอดจนได้แสดงออกถึงความเป็นตัวของ ตัวเอง

รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น การเดินป่าระยะไกล การนั่งช้างหรือสัตว์ต่างๆ กางเต็นท์พักแรม การดูนก และส่องสัตว์ พายเรือแคนู หรือเป็นกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ เป็นต้น

2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (semi-primitive non-motorized [SPNM])

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นธรรมชาติสมบูรณ์ มีขนาดค่อนข้างใหญ่ การพบปะบุคคลอื่นค่อนข้างต่ำแต่มักพบเห็นร่องรอยที่เกิดจากการใช้พื้นที่ของบุคคลอื่น ๆ การจัดการพื้นที่กระทำโดยมีมาตรการควบคุมในพื้นที่ปรากฏให้เห็นบ้างแต่น้อยมาก และห้ามใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด ประสบการณ์ที่ได้รับมีลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ หากแต่มีโอกาสได้สัมผัสความสงบวิเวกจากธรรมชาติน้อยกว่า โอกาสในการพบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นสูงกว่า และปรากฏร่องรอยของผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์บ้าง

รูปแบบของกิจกรรมมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ แต่เพิ่มเติมกิจกรรมที่ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องยนต์อำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมได้ เช่น ขี่จักรยาน การดำน้ำตื้น การดำน้ำลึก เป็นต้น

3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (semi-primitive motorized [SPM])

ลักษณะของพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงมีลักษณะแวดล้อมเป็นธรรมชาติ ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีปริมาณผู้เข้าไปใช้พื้นที่ต่ำ แต่มักพบเห็นร่องรอยที่เกิดจากการใช้พื้นที่ของบุคคลอื่นๆเสมอ การจัดการพื้นที่กระทำโดยมีมาตรการควบคุมในพื้นที่ปรากฏให้เห็นบ้างแต่น้อยสามารถใช้นายพาหนะหรืออุปกรณ์ที่ใช้เครื่องยนต์ได้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ได้รับมีลักษณะเช่นเดียวกันกับพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ หากแต่มีโอกาสดังได้สัมผัสธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบน้อยกว่า หรือเพิ่มโอกาสการได้สัมผัสเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน กับการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ทำให้ปริมาณการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น โอกาสในการพบกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ สูงขึ้น โดยรวมยังคงความเป็นธรรมชาติ แต่การเข้าถึงกระทำได้สะดวกกว่าพื้นที่ 2 กลุ่มแรก การใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น โอกาสที่ผู้มาเยือนจะพบปะกับกลุ่มนักท่องเที่ยวอื่นๆจึงสูงกว่า ร่องรอยของผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์มีค่อนข้างชัดเจน

รูปแบบของกิจกรรมมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ แต่เพิ่มเติมกิจกรรมที่ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องยนต์อำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมได้ เช่น เครื่องร่อน เล่นเรือยนต์ นั่งรถชมธรรมชาติ เป็นต้น

4. พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (roaded natural-modified [RN-M])

ลักษณะของพื้นที่ยังคงมีสภาพเป็นธรรมชาติอยู่ แต่มีการตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงเลียนแบบธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน การพบเห็นและได้ยินเสียงจากบุคคลอื่นอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกปานกลาง และสามารถใช้พาหนะหรืออุปกรณ์เครื่องยนต์ได้เกือบทุกประเภท ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ คือ นักท่องเที่ยวมีโอกาสประกอบกิจกรรมและพบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นมากขึ้น มีความสะดวกสบายในการประกอบกิจกรรม เนื่องจากมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสูง สภาพแวดล้อมโดยรวมมีการปรับเปลี่ยนเลียนแบบธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการของผู้มาเยือน การเข้าถึงทำได้สะดวกโดยยานพาหนะหลายรูปแบบ มีการใช้พื้นที่ค่อนข้างเข้มข้นและปรากฏร่องรอยของผลกระทบชัดเจน

รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังต้องการทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการประกอบกิจกรรม เช่น การเดินชมธรรมชาติ พักแรมในรีสอร์ตธรรมชาติ การดูสัตว์ในสวนสัตว์เปิด กิจกรรมและกีฬาทางน้ำ เช่น การเล่นเรือยนต์ สกีนํ้า เป็นต้น

5. พื้นที่ชนบท (rural [R])

ลักษณะของสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจนเพื่อขยายโอกาสด้านนันทนาการให้มากขึ้น รวมถึงเพื่อป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อ พืช ดินและน้ำ การพบเห็นและได้ยินเสียงจากบุคคลอื่นเป็นเรื่องปกติ และโอกาสพบปะบุคคลอื่น ๆ มีปานกลางถึงสูง มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนหมู่มาก สามารถใช้พาหนะหรืออุปกรณ์เครื่องยนต์ได้ทุกประเภท ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในพื้นที่ชนบท คือการได้สัมผัสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ และคนในท้องถิ่น มีความสะดวกสบายจากการบริการ ปรากฏร่องรอยของกิจกรรมการใช้ประโยชน์เกือบทุกรูปแบบ มีลักษณะพื้นฐานของพื้นที่เป็นชุมชนชนบท ที่มีสภาพแวดล้อมทั่วไปเป็นธรรมชาติ การเข้าถึงสะดวกปานกลางถึงมาก

กิจกรรมการท่องเที่ยวมีรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การทำการเกษตร หรือการประกอบอาชีพอื่นๆ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนในพื้นที่ด้วย

6. พื้นที่เมือง (urban [U])

ลักษณะของพื้นที่เป็นสภาพแวดล้อมเมือง มักมีการตกแต่งและประดับประดาพื้นที่ด้วยไม้ต่างถิ่น ส่วนใหญ่จะได้ยินเสียงจากมนุษย์และเครื่องยนต์ต่างๆ โอกาสพบปะบุคคลอื่น ๆ มีสูงมาก

สิ่งอำนวยความสะดวกถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์สำหรับคนหมู่มาก ให้ความสะดวกสบาย มีพาหนะโดยสารประจำทาง และสามารถใช้เวลาหรืออุปกรณ์เครื่องยนต์ได้ทุกประเภท นักท่องเที่ยว ได้สัมผัสเรียนรู้กับวัฒนธรรมเมือง พบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นและผู้คนในเมืองนั้น มีความสะดวกสบาย และได้รับการอย่างดีที่ มีการพัฒนาอย่างเข้มข้น

รูปแบบของกิจกรรม เช่น การชมกิจกรรมและผลงานจากฝีมือมนุษย์ ชมวัด วังและโบราณสถาน ชมการแสดง หนัง ละคร เกมหรือกีฬาต่างๆ เป็นต้น

ปัจจัยและเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการนี้ ได้ประยุกต์มาจาก The Province of British Columbia (1998 อ้างใน ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ และคณะ, 2547) และทำการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพทางชีวกายภาพ การใช้ที่ดิน และลักษณะการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ ความยากง่ายของการเข้าถึง โดยประเมินจากปัจจัยระยะใกล้ไกลของแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลักและถนนลาดยางที่รถเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล และปัจจัยสภาพของเส้นทางคมนาคม โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการตรวจสอบพื้นที่
2. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ โอกาสในการพบปะผู้คนในแหล่งท่องเที่ยว ระดับทักษะในการพึ่งพาตนเองเมื่อเข้าไปท่องเที่ยว และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ต้องการได้รับ
3. ปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ ได้แก่ ระดับความเป็นธรรมชาติ โดยประเมินจากประเภทของการใช้ที่ดิน และขนาดของพื้นที่ธรรมชาติ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการตรวจสอบพื้นที่

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีรายละเอียดของแต่ละปัจจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยทางกายภาพและการจัดการพื้นที่ และเกณฑ์ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวโดย
ใช้หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

ประเภทของเขต ท่องเที่ยว	ความยากง่ายในการเข้าถึง		ความเป็นธรรมชาติ	
	ระยะห่างจาก ถนน (กม.)	ประเภทของพาหนะและ การเข้าถึง	ประเภทของการ ใช้ที่ดิน	ขนาด ของพื้นที่ ธรรมชาติ (ตร.กม.)
1. พื้นที่สันโดษ	ถนนหลัก > 5 ถนนรอง > 1	- มีได้เฉพาะเส้นทาง เดินเท้า คนต่าง สัตว์ต่าง - ไม่ใช่เครื่องยนต์	- ป่าธรรมชาติและสภาพ ธรรมชาติที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง โดยมนุษย์	> 10
2. พื้นที่ธรรมชาติ กึ่งสันโดษไม่ ใช้ยานยนต์	ถนนหลัก > 5 ถนนรอง > 1	- มีได้เฉพาะเส้นทางเดิน เท้า คนต่าง สัตว์ต่าง และทางเกวียน - ไม่ใช่เครื่องยนต์	- ป่าธรรมชาติและสภาพ ธรรมชาติที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง โดยมนุษย์	≤ 10
3. พื้นที่ธรรมชาติ กึ่งสันโดษใช้ ยานยนต์	ถนนหลัก > 1 ถนนรอง ≤ 1	- ถนนลูกรัง ถนนดิน - ถนนเข้าถึง	- ป่าธรรมชาติและสภาพ ธรรมชาติที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง โดยมนุษย์	ไม่จำกัด
4. พื้นที่ธรรมชาติ ที่มนุษย์สร้างขึ้น	ถนนหลัก ≤ 1	- พาหนะใช้เครื่องยนต์ - ถนนรองประเภทที่ 3 ขึ้นไป	- ป่าธรรมชาติและสภาพ ธรรมชาติที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง โดยมนุษย์ - สวนป่า - สภาพเลียนแบบธรรมชาติ	ไม่จำกัด
5. พื้นที่ชนบท	ไม่จำกัด ถนนหลัก ≥ 1	- ถนนเข้าถึง	- การใช้ที่ดินเกษตร - เป็นที่ตั้งบ้านเรือนที่อยู่ อาศัย	- -
6. พื้นที่เมือง				
- U1	ถนนหลัก ≤ 1	- ถนนลาดยาง	- การใช้ที่ดินเมือง (เทศบาล, สุขาภิบาล)	-
- U2	ถนนหลัก ≤ 1	- ถนนลาดยาง	- เป็นที่ตั้งบ้านเรือนที่ อยู่อาศัย (ไม่ใช่เทศบาล สุขาภิบาล)	-

ที่มา: ดร.ชนิ เอมพันธุ์ และคณะ (2547)

ตารางที่ 2 ปัจจัยทางสังคมและเกณฑ์ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวโดยใช้หลักการช่วงชั้นโอกาส
ด้านนันทนาการ

ประเภทของเขตการ ท่องเที่ยว	ประสบการณ์ท่องเที่ยว	การพบปะผู้คน และ ขนาดของกลุ่ม	ประเภทการ ท่องเที่ยว
1. พื้นที่สันโดษ	- ประเภทสงบนโดษสูงมาก - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองสูงมาก - ความสะดวกสบายน้อยมาก	- ไม่มีถึงน้อยมาก - ขนาดของกลุ่มไม่เกิน 3 คน	- การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ
2. พื้นที่ธรรมชาติ กึ่งสันโดษไม่ใช่ ยานยนต์	- ประเภทสงบนโดษสูง - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองสูง - ความสะดวกสบายน้อย	- น้อย - ขนาดของกลุ่มไม่เกิน 5 คน	- การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ
3. พื้นที่ธรรมชาติ กึ่งสันโดษใช้ ยานยนต์	- ประเภทสงบนโดษปานกลาง-สูง - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองปานกลาง - ความสะดวกสบายปานกลาง	- น้อย - ขนาดของกลุ่มไม่เกิน 15 คน	- การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ - การท่องเที่ยว ธรรมชาติ
4. พื้นที่ธรรมชาติ ที่มนุษย์สร้างขึ้น	- ประเภทสงบนโดษน้อย-ปานกลาง - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองน้อย – ปานกลาง - ความสะดวกสบายสูง	- สูง - ขนาดของกลุ่มไม่เกิน 30 คน	- การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ - การท่องเที่ยว ธรรมชาติ
5. พื้นที่ชนบท	- ประเภทสงบนโดษมีน้อย - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองน้อย - ความสะดวกสบายในบริบทวิถีชนบท	- สูง - ขนาดของกลุ่มไม่จำกัด	- การท่องเที่ยว เกษตร - การท่องเที่ยว วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชนบท
6. พื้นที่เมือง	- ประเภทสงบนโดษมีน้อยมาก - ทำหายความสามารถในการ พึ่งพาตนเองน้อยมาก - ความสะดวกสบายสูงมาก	- สูง - ขนาดของกลุ่มไม่จำกัด	- การท่องเที่ยว เมือง

ที่มา: ดร.ชนิ เอมพันธุ์ และคณะ (2547)

สำหรับปัจจัยทางด้านกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ส่วนปัจจัยทางสังคม ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาประกอบเพิ่มเติมในการตัดสินใจกำหนดเขตท้องที่

อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงอาจพบว่าโอกาสด้านนันทนาการในพื้นที่แห่งเดียวกันนั้น สำหรับกลุ่มปัจจัยแต่ละด้านอาจไม่สอดคล้องกัน เช่น ด้านกายภาพ เมื่อประเมินออกมาแล้วอาจให้ลักษณะโอกาสด้านนันทนาการประเภทธรรมชาติถึงขั้นโดยใช้ยานยนต์ เพราะอยู่ห่างไกลและมีความเป็นธรรมชาติสูง แต่ด้านสังคม อาจพบว่าเป็นลักษณะโอกาสด้านนันทนาการประเภทพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น เพราะมีจำนวนผู้เข้าไปใช้แหล่งท่องเที่ยวที่หนาแน่นมาก เป็นต้น ซึ่งตามหลักการแล้ว ควรพิจารณาความสำคัญของลักษณะทางกายภาพ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยากก่อน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือในพื้นที่อนุรักษ์ แล้วจึงพิจารณาปรับโอกาสด้านนันทนาการทางสังคมและมาตรการจัดการพื้นที่ให้สอดคล้องกัน

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากขึ้นสำหรับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริการจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต่างๆ ทั้ง 3 ตัว ได้แก่ การรับรู้จากระยะไกล หรือที่นิยมเรียกกันว่า รีโมทเซนซิง ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก หรือที่รู้จักกันว่า จีพีเอส และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือที่รู้จักกันว่า จีไอเอส ที่มนุษย์นำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ที่ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะประกอบไปด้วยฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์หรือตัดสินใจในการแก้ไข หรือวางแผนการบริหารจัดการตามเงื่อนไขที่มนุษย์จะเป็นผู้ดำเนินการ และสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ เพื่อจำลองสภาพภูมิประเทศให้ใกล้เคียงกับสภาพพื้นที่จริง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จึงได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศเพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการ วางแผนนโยบายและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น (สุเพชร จิรขจรกุล, 2552)

ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สรศักดิ์ กลิ่นดาว (2542) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เป็นระบบสารสนเทศที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิศาสตร์ รวมทั้งการค้นคืนข้อมูล และการแสดงผลข้อมูลสนเทศหรืออีกนัยหนึ่ง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นทั้งระบบฐานข้อมูลที่มีความสามารถในการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่โดยอยู่ในรูปของแผนที่เชิงตัวเลข ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ และระบบปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นได้ผลออกมาเป็นสารสนเทศ แล้วนำไปใช้ในการตัดสินใจ

สิริพร กมลธรรม (2546) ได้ให้ความหมาย ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ว่า เป็นระบบสารสนเทศข้อมูลเชิงพื้นที่หรือข้อมูลที่มีตำแหน่ง ซึ่งเป็นการผสมผสานการทำงานระหว่างกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกับระบบฐานข้อมูลที่มีการอ้างอิงเชิงพิกัด ระบบสารสนเทศจึงหมายถึง ทั้งระบบของการให้คำตอบเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้เทคโนโลยีเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เริ่มตั้งแต่การรวบรวมและนำเข้าข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การกำหนดเงื่อนไขสำหรับเลือกใช้ข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ หรือสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่ และในท้ายที่สุดจะทำการแสดงผลซึ่งเป็นการตอบคำถามเชิงพื้นที่ให้แก่ผู้ใช้

สุเพชร จิรขจรกุล (2552) กล่าวว่าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีตำแหน่งอ้างอิงบนพื้นผิวโลก โดยใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องคือ การรับรู้ระยะไกล ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการบริหารจัดการฐานข้อมูล อันประกอบไปด้วย การรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเชิงพื้นที่ ที่นำไปใช้ประกอบการวางแผน และการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

สิริกร กาญจนสุนทร (2555) ได้ให้ความหมาย ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ว่า หมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) และข้อมูลอธิบายพื้นที่ (non-spatial data หรือ attribute data) ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์อยู่ที่ความเร็วในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถในการสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่จากข้อมูลแผนที่ และข้อมูลคุณภาพอื่นๆ เพื่อใช้ทำนายสิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ยังขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลทั้งในด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง พิกัด (x, y, z) ทิศทาง และระยะทาง (มาตราส่วน) ตลอดจนความทันสมัยของข้อมูล

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง กระบวนการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ชุดคำสั่งฐานข้อมูลทางภูมิศาสตร์ และบุคลากรในการออกแบบเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ

ในการบันทึกข้อมูล จัดเก็บข้อมูล ปรับปรุงข้อมูล วิเคราะห์และแสดงผลข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ ในทางภูมิศาสตร์ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ประกอบไปด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ระบบโปรแกรม สารสนเทศภูมิศาสตร์และบุคลากร ซึ่งมีหน้าที่จัดการในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมสารสนเทศ ที่ต้องการ เพื่อทำการแปลงเข้าจัดเก็บในระบบ การปรับปรุง การจัดการ การวิเคราะห์ และการแสดง สารสนเทศภูมิศาสตร์เหล่านั้นในรูปแบบที่มีการอ้างอิงพิกัดทางภูมิศาสตร์

องค์ประกอบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สุเพชร จิระจรกุล (2552) ได้กล่าวว่า โดยหลักการแล้วองค์ประกอบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จะประกอบด้วย 5 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านฮาร์ดแวร์ องค์ประกอบด้านซอฟต์แวร์ หน่วยงานหรือ บุคคล วิธีการปฏิบัติงาน และข้อมูล ดังนี้

1. ฮาร์ดแวร์ คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนกระบวนการจัดการ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ เกี่ยวข้องกับการสร้างฐานข้อมูลไปจนถึงการจัดเก็บข้อมูล เช่น ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ จอภาพ จีพีเอส ดีจีไทเซอร์ เครื่องกราดภาพ และเครื่องพิมพ์ เป็นต้น
2. ซอฟต์แวร์ คือ โปรแกรมหรือชุดคำสั่ง ที่สั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามรูปแบบระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อจัดการข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับโปรแกรมระบบปฏิบัติการ โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และโปรแกรม สนับสนุนด้านเอกสาร และการจัดการรูปภาพ
3. บุคลากร คือ ผู้ที่มีหน้าที่จัดการให้องค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน สามารถทำงานประสานกันจน ได้ผลลัพธ์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในรูปแบบของข้อมูล และผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ สนับสนุนงานที่จำเป็น
4. วิธีการปฏิบัติงาน คือ ขั้นตอนการทำงานในด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เกี่ยวข้องกับ วิธีการในการจัดเตรียมข้อมูล การนำเข้าสู่ระบบ การจัดเก็บบันทึกข้อมูล การแสดงผลแผนที่ และการ วิเคราะห์ข้อมูล ในการปฏิบัติการส่วนของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ซึ่งผู้ใช้จะเป็นผู้กำหนดให้เครื่อง คอมพิวเตอร์ร่วมกับโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จัดการกับข้อมูล เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ ของการทำงาน

5. ข้อมูล คือ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้จากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทั้งในรูปแบบแผนที่ และข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาจัดเป็นระบบเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ให้ทำการประมวลผลเป็นผลลัพธ์ออกมา เช่น ตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์ของแหล่งข้อมูล ชื่อ-สกุล ผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน จะต้องเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยงานในการจัดการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ระบบคอมพิวเตอร์ หมายถึงการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานโดยมีองค์ประกอบหลายอย่างมาทำงานประสานกัน เพื่อจัดการกับข้อมูลต่างๆ ให้ได้ผลลัพธ์ในรูปแบบที่ต้องการ ผลลัพธ์ที่ได้มานี้เราเรียกว่า สารสนเทศ เพราะการที่จะนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาประมวลผลข้อมูล ให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการนั้น จำต้องมียุคประกอบต่างๆ มาทำงานร่วมกัน

ลักษณะของข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สุเพชร จิระขจรกุล (2552) ได้สรุป ลักษณะของข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) เป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนวัตถุ ปรากฏการณ์ และสถานการณ์บนพื้นผิวโลก โดยกำหนดตัวแทนเป็น จุด เส้น หรือพื้นที่ สามารถอ้างอิงกับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ทางภาคพื้นดิน ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามารถแสดงสัญลักษณ์ได้ 3 รูปแบบ คือ จุด ได้แก่ ที่ตั้งหมู่บ้าน อำเภอ ตำบล เป็นต้น เส้น ได้แก่ ถนน ลำคลอง แม่น้ำ เป็นต้น และ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ป่า ขอบเขตอำเภอ ขอบเขตจังหวัด เป็นต้น ในการจัดเก็บข้อมูลในเชิงภูมิศาสตร์ แบ่งลักษณะของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 รูปแบบแรสเตอร์ คือ จุดของเซลล์ ที่อยู่ในแต่ละช่วงสี่เหลี่ยม (grid) โครงสร้างของแรสเตอร์ ประกอบด้วยชุดของช่องกริด (grid cell) ข้อมูลแบบแรสเตอร์ เป็นข้อมูลที่อยู่บนพิกัดรูปตารางแฉกและแถวตั้ง แต่ละช่องอ้างอิงโดยแถว และสดมภ์ภายในช่องกริด จะมีข้อมูลตัวเลขซึ่งเป็นตัวแทนสำหรับค่าในช่องนั้น ตัวอย่างของข้อมูลแรสเตอร์ที่เป็นตัวอย่าง เช่น ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม

1.2 รูปแบบเวกเตอร์ ตัวแทนของเวกเตอร์นี้อาจแสดงด้วย จุด เส้น หรือ พื้นที่ซึ่งถูกกำหนดโดยจุดพิกัด ซึ่งข้อมูลประกอบด้วยจุดพิกัดทางแนวราบ (X,Y) และแนวตั้ง (Z) ถ้าข้อมูลมีการเก็บค่าเป็นพิกัดตำแหน่งเดียวก็จะเป็นค่าของจุด ถ้าจุดพิกัดสองจุดหรือมากกว่าก็เป็นเส้น ส่วนพื้นที่ต้องมีมากกว่า 4 จุดขึ้นไป และจุดพิกัดเริ่มต้นและจุดพิกัดสุดท้ายจะต้องอยู่ในตำแหน่งเดียวกัน ข้อมูลเวกเตอร์ ได้แก่ ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ขอบเขตการปกครอง เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงอธิบาย (attribute data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่างๆ ในพื้นที่นั้นๆ และแสดงออกมาเป็นข้อมูลตาราง อาจจะเป็นข้อมูลระดับคุณภาพ หรือข้อมูลระดับปริมาณที่สามารถคำนวณในทางสถิติพื้นฐานจนถึงขั้นประยุกต์ข้อมูลตารางอธิบาย ได้แก่ ข้อมูลการถือครองที่ดิน ข้อมูลปริมาณธาตุอาหารในดิน และข้อมูลเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ซึ่งจัดเก็บในรูปแบบตารางข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงกับข้อมูลภูมิสารสนเทศ

ขั้นตอนการทำงานของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ดรชนี เอมพันธุ์ และคณะ (2547) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับ ขั้นตอนการทำงานของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. การนำเข้าข้อมูล นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้แล้วเข้าสู่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ให้เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลไฮเซอร์ เครื่องกราฟภาพ และการป้อนข้อมูลผ่านแป้นพิมพ์
2. การตรวจสอบความถูกต้อง และการแก้ไขข้อมูล
3. การจัดการกับฐานข้อมูล เป็นขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูล และจัดรูปแบบโครงสร้างเพื่อใช้สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนนำข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อมูลตัวเลขที่ได้จัดเก็บ และแก้ไขความถูกต้องเสร็จเรียบร้อยแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
5. การนำเสนอข้อมูลเป็นขั้นตอนการแสดงผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยแสดงทั้งในรูปแบบของข้อมูลเชิงบรรยาย และข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ แผนที่ ตาราง และกราฟ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นระบบที่สามารถใช้กับข้อมูลจำนวนมากๆ นำมาจัดเป็นฐานข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อให้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มีความสามารถในการวิเคราะห์แบบซ้อนทับ การเชื่อมโยงข้อมูล การจัดรวมแผนที่ ดรชนี เอมพันธุ์ และคณะ (2547) ได้แบ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ออกเป็น 4 วิธี คือ

1. การเรียกค้นข้อมูล (retrieval) เป็นการดำเนินการคัดเลือกค้นหา และจัดการข้อมูลหรือสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่
2. การจัดกลุ่มข้อมูล (classification) เป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลของแผนที่ โดยอาศัยค่าของแต่ละคุณลักษณะของแผนที่มาแทนค่าแผนที่โดยตำแหน่ง ขนาด รูปร่างของแผนที่ที่ยังสัมพันธ์กับลักษณะเดิม
3. การวิเคราะห์คำนวณรูปทรงเรขาคณิต (measurement analysis) โดยอาศัยสมการคณิตศาสตร์ ได้แก่ การหาพื้นที่ การคำนวณปริมาตร การคำนวณหาปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น
4. การซ้อนทับแผนที่ (overlay analysis) เป็นการนำแผนที่ชนิดหนึ่งมาซ้อนทับกับแผนที่อีกชนิดหนึ่งหรือแผนที่หลายๆชนิด เพื่อให้เกิดข้อมูลแผนที่ใหม่

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ในการจำแนกเขตท้องที่โดยหลักการของช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถของระบบในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งการเรียกค้นข้อมูล การจัดกลุ่มข้อมูล การคำนวณรูปทรงเรขาคณิตสำหรับคำนวณพื้นที่ และการซ้อนทับแผนที่ นอกจากนี้ การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ยังเหมาะสำหรับงานที่มีปริมาณข้อมูลค่อนข้างมาก ขนาดพื้นที่ศึกษาวางแผนค่อนข้างใหญ่ เช่น ระดับพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ เพราะสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และจะดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ถ้ามีข้อมูลเชิงพื้นที่ซึ่งใช้เป็นปัจจัยในการจำแนกเขตท้องที่เกี่ยวกับการจัดเก็บในรูปแบบของดิจิทัลไฟล์เรียบร้อยแล้ว มีเพียงการปรับปรุง และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการสุ่มสำรวจภาคสนามเท่านั้น

พื้นที่ศึกษา

อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอำเภอที่มีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม ดังนั้นเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และนำมาเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้กับประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว โดยการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ได้แก่ ลักษณะที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะการปกครอง และสถานที่ท่องเที่ยว

ลักษณะที่ตั้ง

อำเภอสังขละบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ซึ่งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ 230 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอทองผาภูมิ 75 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,350 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,000,000 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

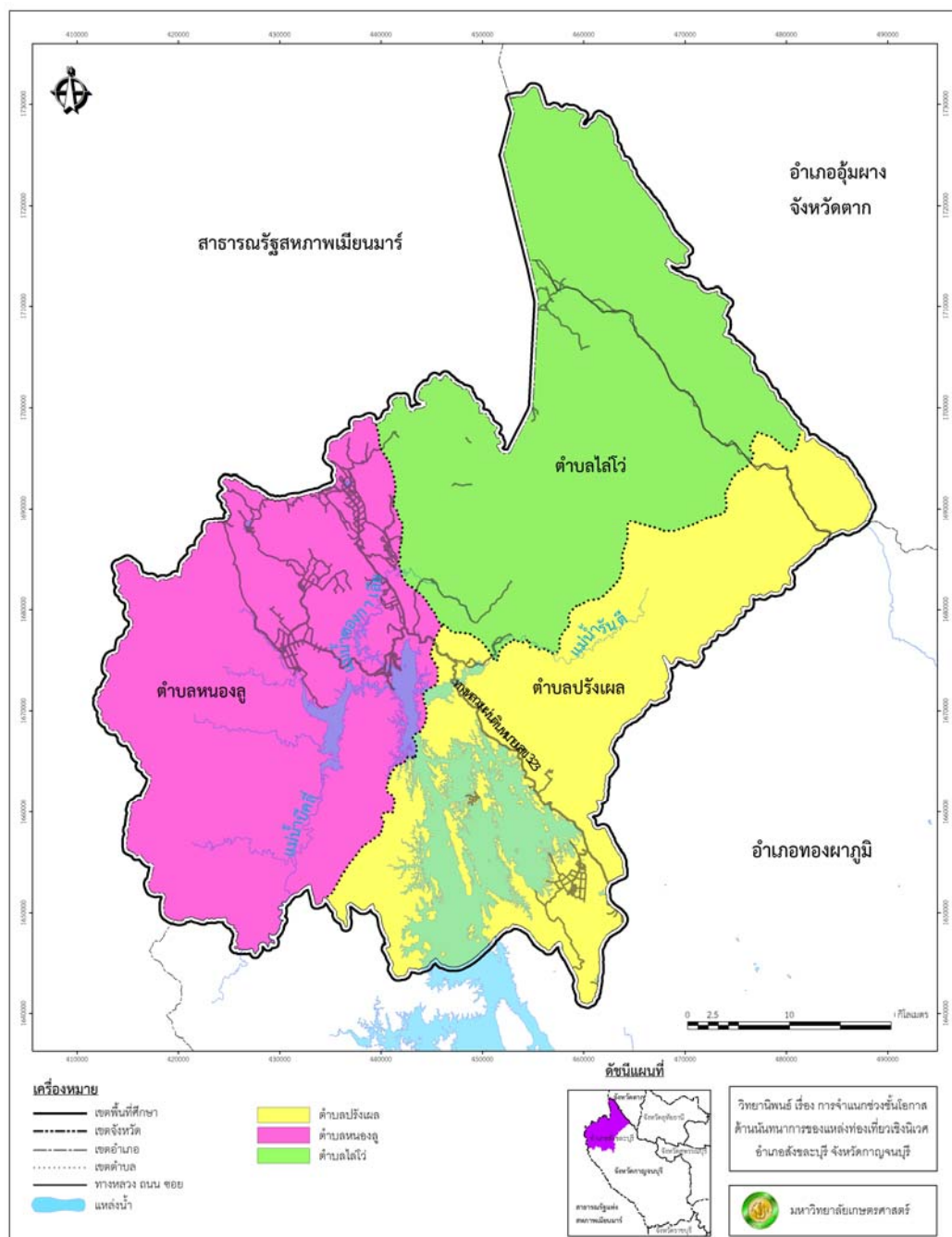
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

อำเภอสังขละบุรีมีจุดผ่านแดนระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ 1 แห่ง คือ จุดผ่านแดนบ้านพระเจดีย์สามองค์

แผนที่ พื้นที่ศึกษา
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษา

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของอำเภอสงขลาบุรี มีสภาพเป็นพื้นที่ป่าที่ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วยพื้นที่ป่าเขาร้อยละ 71.40 ของพื้นที่ทั้งหมด หรือ 2,500 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อำเภอสงขลาบุรีเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำ 3 สาย คือ แม่น้ำรันตี แม่น้ำปิลี และแม่น้ำของกาเรีย ไหลลงมารวมกันที่บริเวณสามประสบ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำแควน้อย

ลักษณะการปกครอง

การปกครองของอำเภอสงขลาบุรี ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้านดังนี้ คือ ตำบลหนองลู มี 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,168 ตารางกิโลเมตร ตำบลปริงเพล มี 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 712 ตารางกิโลเมตร และตำบลไโลโว มี 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,470 ตารางกิโลเมตร

การปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอสงขลาบุรี มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลวังกะ มีองค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู องค์การบริหารส่วนตำบลไโลโว องค์การบริหารส่วนตำบลปริงเพล

สถานที่ท่องเที่ยว

อำเภอสงขลาบุรีมีความสมบูรณ์และหลากหลายในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวจึงสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเดินหรือขับรถชมทัศนียภาพ เดินป่า เดินศึกษาธรรมชาติ เทียนน้ำตก ล่องแก่ง เป็นต้น

ตารางที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี

ประเภท แหล่งท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	ลักษณะทั่วไป
ทางธรรมชาติ	1. เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร	ตำบลไล่โว่	เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีพื้นที่ติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เป็นป่าที่ยังมีความสมบูรณ์อยู่มาก พื้นที่ป่าบางตอนเป็นทุ่งหญ้า บางแห่งเป็นหลุมดินโป่ง บางที่เป็นป่าไม้อ้นอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่าชุกชุม
	2. ถ้ำแก้วสวรรค์ บันดาล	หมู่ที่ 9 ตำบลหนองลู	เป็นถ้ำขนาดใหญ่ที่มีความสวยงามของหินงอกหินย้อยเป็นจำนวนมาก ภายในที่สวยงามแตกต่างกันไป
	3. น้ำตกกระเต็งเจ็ง	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลม	เป็นน้ำตกที่มีความสูงถึง 36 ชั้น ยังคงสภาพป่าดิบอันสมบูรณ์ ระหว่างทางเข้าสู่ตัวน้ำตกมีสภาพป่าและลำห้วยสลับกัน มีต้นไม้ยักษ์ที่มีขนาดใหญ่ถึง 13 คนโอบ จัดเป็นเส้นทางเดินป่าที่สวยงามและน่าสนใจ
	4. น้ำตกเกริงกระเวีย	หมู่ที่ 4 ตำบลปรางค์ อยู่ริมทางหลวง หมายเลข 323	เป็นน้ำตกขนาดเล็ก จะมองเห็นสายน้ำแผ่กระจายไหลมาจากหลายทิศทาง เหมาะสำหรับเป็นจุดพักผ่อนระหว่างการเดินทางไปอำเภอสังขละบุรี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	ลักษณะทั่วไป
	5. น้ำตกไคช่องถ่อง	หมู่ที่ 4 ตำบลปรางเผล	เป็นน้ำตกขนาดกลางไหลลงเขื่อนวชิราลงกรณ์ สภาพป่าสมบูรณ์ ร่มรื่นสวยงามมากในช่วงฤดูฝน เดินทางลำบากโดยเฉพาะฤดูฝน เพราะยังไม่มีทางรถยนต์เข้าไป ต้องเดินด้วยเท้าใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง
	6. น้ำตกตะเคียนทอง	หมู่ที่ 9 ตำบลหนองลู	เป็นน้ำตกขนาดใหญ่กลางป่าลึก สูง 9-10 ชั้น มีลักษณะเป็นหินปูนขนาดใหญ่ และมีความบริสุทธิ์อยู่มากเนื่องจากการเดินทางเข้าค่อนข้างลำบาก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบป่าเขาลำเนาไพร ชมธรรมชาติพันธุ์ไม้
	7. บึงเกริงกระเวีย	หมู่บ้านเกริงกระเวีย	เป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อยู่บนเนินเขา ล้อมรอบด้วยป่าเบญจพรรณ ในบึงมีปลาชุกชุมมากเพราะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ ในช่วงฤดูหนาวจะมีนกเป็ดน้ำจากดินแดนไซบีเรียมาอาศัยอยู่ในบึงนี้เป็นจำนวนมาก จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการศึกษาทางธรรมชาติ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	ลักษณะทั่วไป
ทางประวัติศาตร์ และวัฒนธรรม	8. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่)	อยู่ริมทางหลวงหมายเลข 323	เป็นหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ป้อมปี่อุทยานแห่งชาติเขาแหลม มีพื้นที่ทางเดินที่ เหมาะกับการพักผ่อน เป็นจุดชมวิวยามความงามของพระอาทิตย์ตกดินที่สวยงาม
	9. อุทยานแห่งชาติเขาแหลม	หมู่ที่ 4 ตำบลปรังเผล กิโลเมตรที่ 40	มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี มีอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์อยู่ในพื้นที่ สภาพภูมิประเทศโดยรอบปกคลุมไปด้วยพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติไปน้ำตกกะเต็งเจ็ง ในเขตอุทยานมีบ้านพักสามารถกางเต็นท์พักแรมได้
	1. ด้านพระเจดีย์สามองค์	ตำบลหนองลู	ตั้งอยู่สุดชายแดนด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย พระเจดีย์สามองค์นี้เดิมเรียกว่า หินสามกองเป็นที่สักการะของคนไทยโดยทั่วไป ก่อนเดินทางออกจากเขตแดนไทยปัจจุบันมีร้านขายสินค้า นักท่องเที่ยว สามารถข้ามแดนเข้าไปเที่ยวชมและจับจ่ายซื้อของได้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	ลักษณะทั่วไป
	2. ตลาดวัดวังก	อยู่ใกล้วัดวังกวิเวการาม	ในช่วงเช้าของทุกวัน จะมีพ่อค้าแม่ค้าชาวมอญนำของมาขายมากมาย โดยเฉพาะพลาสติก ผัก นานาชนิด โดยจะสังเกตได้ง่ายๆคือ แม่ค้าจะเอาของทูนไว้บนหัวแล้วเดินกันมาเป็นแถวเป็นวัฒนธรรมชาวมอญโดยแท้
	3. เมืองบาดาล	อำเภอสังขละบุรี	ในช่วงฤดูแล้ง เดือนมีนาคม-เมษายน ซึ่งน้ำลดจะสามารถสังเกตเห็นตัวโบสถ์ของวัดได้อย่างชัดเจนและสามารถนั่งเรือไปเที่ยวชมได้ แต่ในช่วงน้ำขึ้นน้ำจะท่วมสูงเกือบทั้งหมดเหลือเพียงยอดของโบสถ์ให้เห็นเท่านั้น กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว Unseen Thailand
	4. วัดวังกวิเวการาม	เลยจากตัวอำเภอสังขละไปประมาณ 6 กิโลเมตร	ในอดีตเคยเป็นวัดจำพรรษาของหลวงพ่อดุตตะมะ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนชาวไทย ชาวมอญ ชาวกระเหรี่ยง และชาวมอญภายในวิหารที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำประดิษฐานพระพุทธรูปหินหยกสีเขียวอมน้ำตาลชาวบ้านเรียกกันว่า หลวงพ่อขาว

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง	ลักษณะทั่วไป
	5. สะพานมอญ	อยู่ใกล้ที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี	เป็นสะพานไม้ที่ยาวที่สุดในประเทศไทย มีความยาวประมาณ 600 เมตร เป็นสะพานข้ามแม่น้ำซองกาเลีย เชื่อมฝั่งกระเหรี่ยงกับฝั่งมอญ มีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้ง 2 ฝั่ง ได้ไปมาหาสู่กันโดยสะดวก เป็นจุดชมวิวที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

ที่มา: ปรับปรุงจาก สุวรรณ สิงห์คะ (2545)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

จันทนาภรณ์ อ่ำพลจันทร์ (2544) ได้ศึกษาการประยุกต์แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบสำรวจแหล่งนันทนาการและแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ตัวอย่าง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักและการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนวิธีการรับรู้สภาพแวดล้อมและความต้องการด้านนันทนาการของนักท่องเที่ยวใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 420 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และแสดงค่าอัตราส่วนร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการที่เหมาะสมกับแหล่งนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำแนกได้ 4 ช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นพื้นที่สันโดษ ชั้นพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ ชั้นพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ และชั้นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการพัฒนาบ้าง ในส่วนของการรับรู้สภาพแวดล้อมของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 51.4 พบเห็นการส่งเสียงดังจนเป็นการรบกวน ร้อยละ 25.7 พบเห็นการทิ้งขยะไม่เป็นที่ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ได้ใกล้เคียงกันเกี่ยวกับความยากง่ายในการเข้าถึงและความเป็นธรรมชาติ

ปิยะรัตน์ สุริยฉาย (2546) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ประสบการณ์ที่พึงปรารถนาและความชอบของนักท่องเที่ยวเพื่อกำหนดกลุ่มชั้นโอกาสด้านนันทนาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ที่พึงปรารถนาและความชอบของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพ สังคม และการจัดการด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว 5 แหล่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยว 5 กลุ่มชั้นตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ คือ น้ำตกทีลอซู เส้นทางศึกษาธรรมชาติกัวแม่ปาน น้ำตกแม่ยะ น้ำตกเหวสุวัต และบ้านถวาย กำหนดตัวแปรอิสระ 25 ตัว เพื่อทดสอบความสัมพันธ์กับการจัดกลุ่มชั้นของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 25 ตัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการจำแนกกลุ่มชั้นของแหล่งท่องเที่ยว แสดงว่าการจำแนกกลุ่มชั้นของแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ สามารถใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 25 ตัวนี้เป็นกรอบแนวทางการจัดการที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งหรือกลุ่มชั้น โดยนำความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาจัดกลุ่มชั้น เพื่อให้มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์หลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เรณูภา รัชโน (2547) ได้ศึกษาการประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในโครงข่ายการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดปัจจัยกายภาพในการจำแนก 3 ตัว ได้แก่ ระยะห่างจากถนนหลัก-รอง ขนาดเนื้อที่ของพื้นที่ธรรมชาติ และประเภทของการใช้ที่ดิน การศึกษาประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว ใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 500 ชุด แล้วหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในจุดท่องเที่ยว 5 แห่ง ที่ใช้เป็นตัวแทนเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้ คือ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติออบขาน ถ้ำหลวงแม่สาบ น้ำตกแม่สา อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า และสวนรุกขชาติห้วยแก้ว และใช้การวิเคราะห์แบบซ้อนทับในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ โดยผลการศึกษาพบว่า สามารถจำแนกเขตท่องเที่ยวได้ 7 เขต ได้แก่ เขตธรรมชาติสันโดษ เขตธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ เขตธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ เขตธรรมชาติมีถนน เขตธรรมชาติดัดแปลงมีถนน เขตชนบท และเขตเมือง สำหรับการวัดประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตท่องเที่ยวต่างๆพบว่า ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้เพียงแห่งเดียว คือ บริเวณถ้ำหลวงแม่สาบ ส่วนในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1A ซึ่งควรเข้มงวดเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่ามีเขตท่องเที่ยวแบบธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ปรากฏ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการพัฒนา การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียวในพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เมอมา ปัญญพิชญ์ (2552) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาวนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านการจัดการ การวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 400 ชุด และใช้การสนทนากลุ่มจากตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน นำเสนอในรูปแบบการบรรยายความเรียง ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านกายภาพ นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ด้านสังคมต้องการที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่หากพบร่องรอยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการจัดการต้องการให้มีห้องน้ำสะอาดตามจุดท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ การวิเคราะห์ศักยภาพ ด้านกายภาพ การเดินทางมีความสะดวกสบาย ท่องเที่ยวได้ทุกฤดู แต่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่บ้าง ด้านสังคม โอกาสในการพบปะนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นในช่วงเทศกาล วันหยุดมีมาก พบร่องรอยผลกระทบและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว เช่น การทิ้งขยะ การดื่มสุรา เป็นต้น ด้านการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรปรับปรุง คือ ร้านอาหาร ห้องน้ำ ห้องสุขา เป็นต้น ส่วนแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกายภาพ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการลดรับส่ง และส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ด้านสังคม ควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่นำไปสู่การเรียนรู้และร่วมกิจกรรมระหว่างนักท่องเที่ยว ส่งเสริมความรู้เรื่องการอนุรักษ์และช่วยดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ ด้านการจัดการ ควรให้ชุมชนเข้ามาดำเนินการเข้ามามีส่วนร่วม สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้บริการข้อมูลต่างๆ

อรอนงค์ เนียบแหลม (2553) ได้ศึกษาการประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ และศึกษาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในแต่ละเขตการท่องเที่ยวที่จำแนกตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ การจำแนกเขตท่องเที่ยวใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือ ปัจจัยที่ใช้ในการจำแนก ได้แก่ ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง ขนาดเนื้อที่ของพื้นที่ธรรมชาติ และประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนการศึกษาประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ทำการสุ่มแบบบังเอิญ แล้วหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ได้แก่ เกาะหรืออ่าว หาดหน้าด่าน และหาดปากน้ำ ผลการศึกษา พบว่า ในอำเภอชนอม จำแนกเขตท่องเที่ยวได้ 5 เขต คือ เขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ เขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือดัดแปลงเขตพื้นที่ชนบท และเขตพื้นที่เมือง โดยมีเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 68.87 ตร.กม.คิดเป็นร้อยละ 22.12 ของพื้นที่อำเภอชนอม ส่วนประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ พบว่าไม่มีความ

สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพที่จำแนกได้ จากแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง คือ เกาะหรืออ่าว ในเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดษใช้ยานยนต์ ได้รับประสบการณ์แบบเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดษไม่ใช้ยานยนต์ หาดหน้าด่าน ในเขตพื้นที่ชนบท ได้รับประสบการณ์แบบเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดษไม่ใช้ยานยนต์ และหาดปากน้ำ ในเขตพื้นที่เมือง ได้รับประสบการณ์แบบเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดษใช้ยานยนต์ ดังนั้นในการจัดการจึงควรมีการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสิ่งปลูกสร้างประเภทที่พักบริเวณริมชายหาด และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในส่วนของวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลแบบปฐมภูมิและทุติยภูมิ รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในแหล่งท่องเที่ยว

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ จากเว็บไซต์โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (<http://tdc.thailis.or.th/tdc/>)

2.2 แผนที่ภูมิประเทศ ลำดับชุดที่ L7018 อำเภอสังขละบุรี จากกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1 : 50,000 เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา ลักษณะภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เส้นทางคมนาคม เป็นต้น

2.3 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสังขละบุรี ปีพ.ศ. 2550 จากกรมพัฒนาที่ดิน

2.4 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอสังขละบุรี จากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และนำมาเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้กับประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในเขตท่องเที่ยวใดบ้าง ผลการศึกษาคือการกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยวปัจจุบันตามเขตการท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนั้นยังสำรวจลักษณะทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

2. กำหนดปัจจัยและเกณฑ์การจำแนกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการศึกษาได้กำหนดวิธีการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยนำหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นกรอบในการจำแนก และใช้โปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ โดยกำหนดเขตการท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการออกเป็น 6 ช่วงชั้น ดังนี้ พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น พื้นที่ชนบท และพื้นที่เมือง (ดรรชนี เอ็มพินธ์ และคณะ, 2547)

ปัจจัยและเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการนี้ได้ประยุกต์มาจาก The Province of British Columbia (1998 อ้างใน ดรรชนี เอ็มพินธ์ และคณะ, 2547) และทำการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพทางชีวกายภาพ การใช้ที่ดิน และลักษณะการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาไว้ 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ ความง่ายของการเข้าถึง โดยประเมินจากปัจจัยระยะใกล้ไกลของแหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลักและถนนลาดยางที่รถเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล และปัจจัยสภาพของเส้นทางคมนาคม โดยใช้ข้อมูลสถิติภูมิจากฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการตรวจสอบพื้นที่

2.2 ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ โอกาสในการพบปะผู้คนในแหล่งท่องเที่ยว ระดับทักษะในการพึ่งพาตนเองเมื่อเข้าไปท่องเที่ยว และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ต้องการได้รับ

2.3 ปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ ได้แก่ ระดับความเป็นธรรมชาติ โดยประเมินจากประเภทของการใช้ที่ดิน และขนาดของพื้นที่ธรรมชาติ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการตรวจสอบพื้นที่

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีรายละเอียดของแต่ละปัจจัย ดังนี้ สำหรับปัจจัยทางกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่กำหนดให้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ส่วนปัจจัยทางสังคมใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาประกอบเพิ่มเติมในการตัดสินใจกำหนดเขตท่องเที่ยว

3. จำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้โปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ นำข้อมูลทุติยภูมิเชิงพื้นที่มาสร้างชั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับจำแนกเขตการท่องเที่ยว แล้วนำชั้นข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์แบบซ้อนทับโดยอาศัยปัจจัยและเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น จากการดัดแปลงแนวคิดของ ดร.ชนิเอมพันธุ์ และคณะ (2547) ดังแสดงในตารางที่ 4 เพื่อให้ได้เขตการท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

เกณฑ์ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยนำข้อมูลทุติยภูมิเชิงพื้นที่มาสร้างชั้นข้อมูลสำหรับจำแนกเขตท่องเที่ยว ได้แก่

1. พื้นที่ระยะห่างจากถนนหลักน้อยกว่าเท่ากับ 1 กิโลเมตร มากกว่า 1 กิโลเมตร ถึง 5 กิโลเมตร และ มากกว่า 5 กิโลเมตร และพื้นที่อยู่ห่างจากถนนสายรองน้อยกว่าเท่ากับ 1 กิโลเมตร และมากกว่า 1 กิโลเมตร
2. ประเภทการใช้ที่ดิน จำแนกเป็น พื้นที่ป่าธรรมชาติ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชน และพื้นที่เมือง
3. พื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีขนาดต่อเนื่องมากกว่าหรือเท่ากับ 10 ตารางกิโลเมตร และน้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 4 เกณฑ์ในการกำหนดเขตท้องที่เกี่ยวเนื่องเชิงนิเวศโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ประเภทของเขต ท้องที่เกี่ยว	ระยะห่างจาก ถนน (กม.)	ประเภทของการใช้ที่ดิน	ขนาดของพื้นที่ ธรรมชาติ (ตร.กม.)
1. พื้นที่สันโดษ	- ถนนหลัก > 5 - ถนนรอง > 1	- พื้นที่ป่าธรรมชาติ	> 10
2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่ง สันโดษไม่ใช้ยานยนต์	- ถนนหลัก > 5 - ถนนรอง > 1	- พื้นที่ป่าธรรมชาติ	≤ 10
3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่ง สันโดษใช้ยานยนต์	- ถนนหลัก > 1 - ถนนรอง ≤ 1	- พื้นที่ป่าธรรมชาติ	ไม่จำกัด
4. พื้นที่ธรรมชาติที่ มนุษย์สร้างขึ้น	- ถนนหลัก ≤ 1	- พื้นที่ป่าธรรมชาติ	ไม่จำกัด
5. พื้นที่ชนบท	- ไม่จำกัด - ถนนหลัก ≥ 1	- พื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่ชุมชน	- -
6. พื้นที่เมือง	- ถนนหลัก ≤ 1	- พื้นที่เมือง (เทศบาล)	-

ที่มา: ปรับปรุงจากดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ และคณะ (2547)

4. รวบรวมข้อมูลปัจจัยด้านสังคมจากนักท้องที่เกี่ยวในแหล่งท้องที่เกี่ยว โดยใช้แบบสอบถาม

เป็นการศึกษาถึงประสบการณ์นันทนาการที่นักท้องที่เกี่ยวได้รับจริงในแหล่งท้องที่เกี่ยวเชิงนิเวศ ใช้ข้อมูลปัจจัยด้านสังคม โดยการใช้แบบสอบถามนักท้องที่เกี่ยว มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

4.1 คัดเลือกพื้นที่ศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์นันทนาการที่นักท้องที่เกี่ยวได้รับจริง หลังจากทำการจำแนกเขตท้องที่เกี่ยวโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เรียบร้อยแล้ว ทำการศึกษา

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจริง จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอสงขลาบุรี แบ่งออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ถ้ำแก้วสวรรค์บันดาล น้ำตกกระเต็งเจ็ง น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกไถช่องถ้อง น้ำตกตะเคียนทอง บึงเกริงกระเวีย หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่) และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ด้านพระเจดีย์สามองค์ ตลาดวัดวัง เมืองบาดาล วัดวังวิเวการาม และสะพานมอญ

4.2 การสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยว มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเพื่อวิเคราะห์หาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจริง ดังนี้

4.2.1 ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

4.2.2 กำหนดตัวแปร และให้ค่าตัวชี้วัดประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ กำหนดปัจจัยด้านสังคมในการวัดประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย โดยปัจจัยดังกล่าวปรับปรุงขึ้นจากการศึกษาของ เรณูภา รัชโน(2547) ได้แก่ การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ การได้ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศธรรมชาติ การได้เรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ความเจ็บสงบ วิเวก สันโดษ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ความเป็นอิสระที่ปราศจากการควบคุม ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ พบเห็นเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลระเบียบภายในพื้นที่ การใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลภายในพื้นที่ และการพบเห็นร่องรอยผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ปัจจัยแต่ละตัวใช้ทำการวัดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับแบบลิเคิร์ต โดยมีมาตรวัดตั้งแต่ 1 ถึง 10 โดย 1 หมายถึง ระดับของประสบการณ์ที่ได้รับน้อยมาก จนถึง 10 หมายถึงระดับของประสบการณ์ที่ได้รับมากที่สุด

4.2.3 สร้างแบบสอบถามโดยครอบคลุมทุกตัวแปรที่ต้องการวัดค่าประสบการณ์

4.2.4 การหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้ทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์เรณูภา กลีบสุข ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาของคำถามว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป

4.2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวตัวอย่าง ใช้แบบโควต้า (quota) กำหนดขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บจำนวน 120 ตัวอย่าง ต่อแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เมืองบาดาล หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี) น้ำตกเกริงกระเวีย อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ด้านพระเจดีย์สามองค์ และสะพานมอญ

4.2.6 การเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวกระทำโดย นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้ว (ภาคผนวก) ไปให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนพื้นที่ท่องเที่ยวตัวอย่างกรอกข้อมูลด้วยตนเองจนครบตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด และทำการตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อความสมบูรณ์และถูกต้อง ระยะเวลาที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามคือ ในเดือนกรกฎาคม ปีพ.ศ. 2555

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive analysis) ด้วยการแจกแจงความถี่ หาอัตราส่วนร้อยละ และค่าเฉลี่ย เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ภูมิสำเนา เป็นต้น และประสบการณ์ท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ

4.3.1 การวิเคราะห์เพื่อหาระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่าง โดยทำการจำแนกประสบการณ์ท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ประสบการณ์ในระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง โดยใช้วิธีการกำหนดช่วงชั้นของระดับประสบการณ์ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{(\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับชั้น}}$$

$$\begin{aligned}\text{เมื่อแทนค่าผลลัพธ์} &= \frac{(10 - 1)}{3} \\ &= 3\end{aligned}$$

จากค่าความกว้างของอันตรายภาคชั้นที่ได้ สามารถกำหนดค่าระดับของ
ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ มีดังนี้

ประสบการณ์ในระดับต่ำ หมายถึง คะแนน 1.0 – 4.0

ประสบการณ์ในระดับปานกลาง หมายถึง คะแนน 4.1 – 7.0

ประสบการณ์ในระดับสูง หมายถึง คะแนน 7.1 – 10.0

จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่วัดประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับแต่ละ
ปัจจัยไปเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่ได้จากการจัดกลุ่ม

4.3.2 การวิเคราะห์หาช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่าง
จากแบบสอบถามโดยนำค่าคะแนนของปัจจัยที่วัดประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัยมา
หาค่าเฉลี่ยรวม โดยปัจจัยดังกล่าวปรับปรุงจากการศึกษาของ เรณูภา รัชโน (2547) จากนั้นนำค่าเฉลี่ย
รวมของทุกปัจจัย เปรียบเทียบกับค่าคะแนนจากการจัดกลุ่มโดยใช้ค่าคะแนนเรียงลำดับประสบการณ์
ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ออกเป็น 6 ระดับ จากเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง ไปถึงเขตท่องเที่ยวประเภท
พื้นที่สันโดษ (ค่าคะแนนจาก 1 ถึง 10) ได้แก่ว่าความกว้างของแต่ละช่วงชั้น สามารถกำหนดได้
ตามสูตร ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรายภาคชั้น} = \frac{(\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับชั้น}}$$

$$\begin{aligned}\text{เมื่อแทนค่าผลลัพธ์} &= \frac{(10-1)}{6} \\ &= 1.5\end{aligned}$$

ดังนี้

สามารถแบ่งเขตท่องเที่ยวตามระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

คะแนน 1.0 - 2.5 หมายถึง พื้นที่เมือง (U)

คะแนน 2.6 - 4.0 หมายถึง พื้นที่ชนบท (R)

คะแนน 4.1 - 5.5 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (RN-M)

คะแนน 5.6 - 7.0 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันทัดไฮยานยนต์ (SPM)

คะแนน 7.1 - 8.5 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันทัดไม่ไฮยานยนต์ (SPNM)

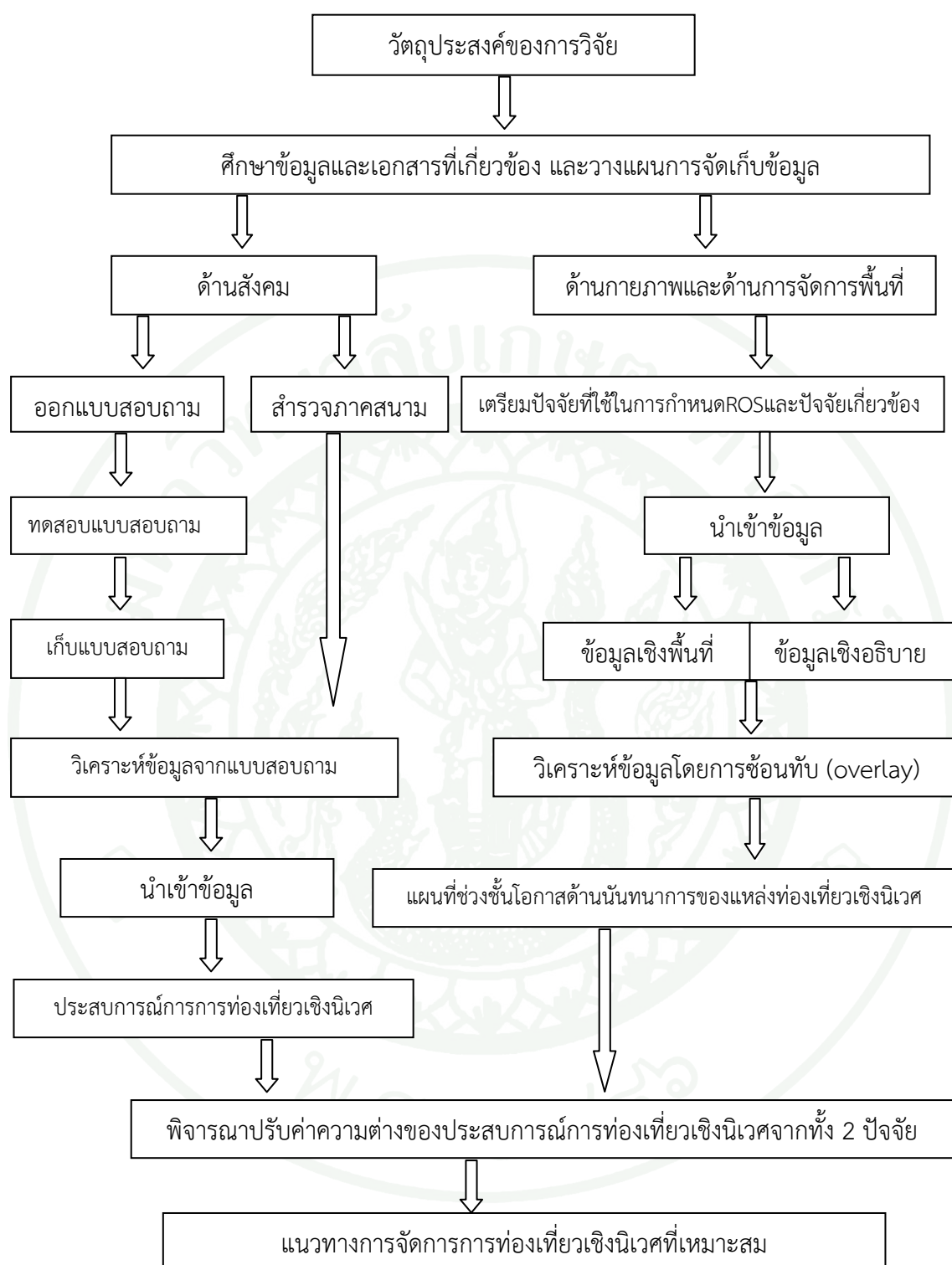
คะแนน 8.6 - 10.0 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติสันทัด (P)

ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดให้ เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมพื้นที่ธรรมชาติสันทัด (P) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันทัดไม่ไฮยานยนต์ (SPNM) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันทัดไฮยานยนต์ (SPM) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (RN-M) ส่วนพื้นที่เมือง (U) และพื้นที่ชนบท (R) จัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช่เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. นำเขตท่องเที่ยวที่ได้รับจากการจำแนกด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มาพิจารณาร่วมกับข้อมูลที่ได้รับจากการสอบถามนักท่องเที่ยวถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

6. เสนอแนะแนวทางการจัดการเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม

โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการทองเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การศึกษาการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แยกการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ การจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ศึกษาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำการจำแนก โดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว และการเปรียบเทียบเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้โดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการและประสบ การณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวใช้เป็นแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับเขตท่องเที่ยวตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ซึ่งมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรี ได้ผลดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ระยะห่างจากถนนสายหลัก ถนนสายรอง

ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง สามารถบอกถึงระดับความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้ กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในพื้นที่ศึกษาประเภทของถนนสายหลัก เป็นทางหลวงแผ่นดินสายรอง เป็นถนนที่ใช้ได้ทุกฤดู พื้นถนนแข็ง กว้าง 1 ช่องทาง ถนนสายรอง นั้นไม่ใช่ทางหลวงแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ถนนใช้ได้ทุกฤดู พื้นถนนอ่อน กว้าง 1 ช่องทาง และถนนที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง พื้นถนนอ่อน โดยแบ่งระยะห่างจากถนนสายหลัก 5 ระยะ

ได้แก่ ระยะห่างจากถนนสายหลัก น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 กิโลเมตร ระยะห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 1 กิโลเมตร ถึง 5 กิโลเมตร ระยะห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 5 กิโลเมตร ระยะห่างจากถนนสายรอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 กิโลเมตร และระยะห่างจากถนนสายรองมากกว่า 1 กิโลเมตร จัดทำแผนที่ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง รายละเอียดระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง ระยะต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 3 และ 4

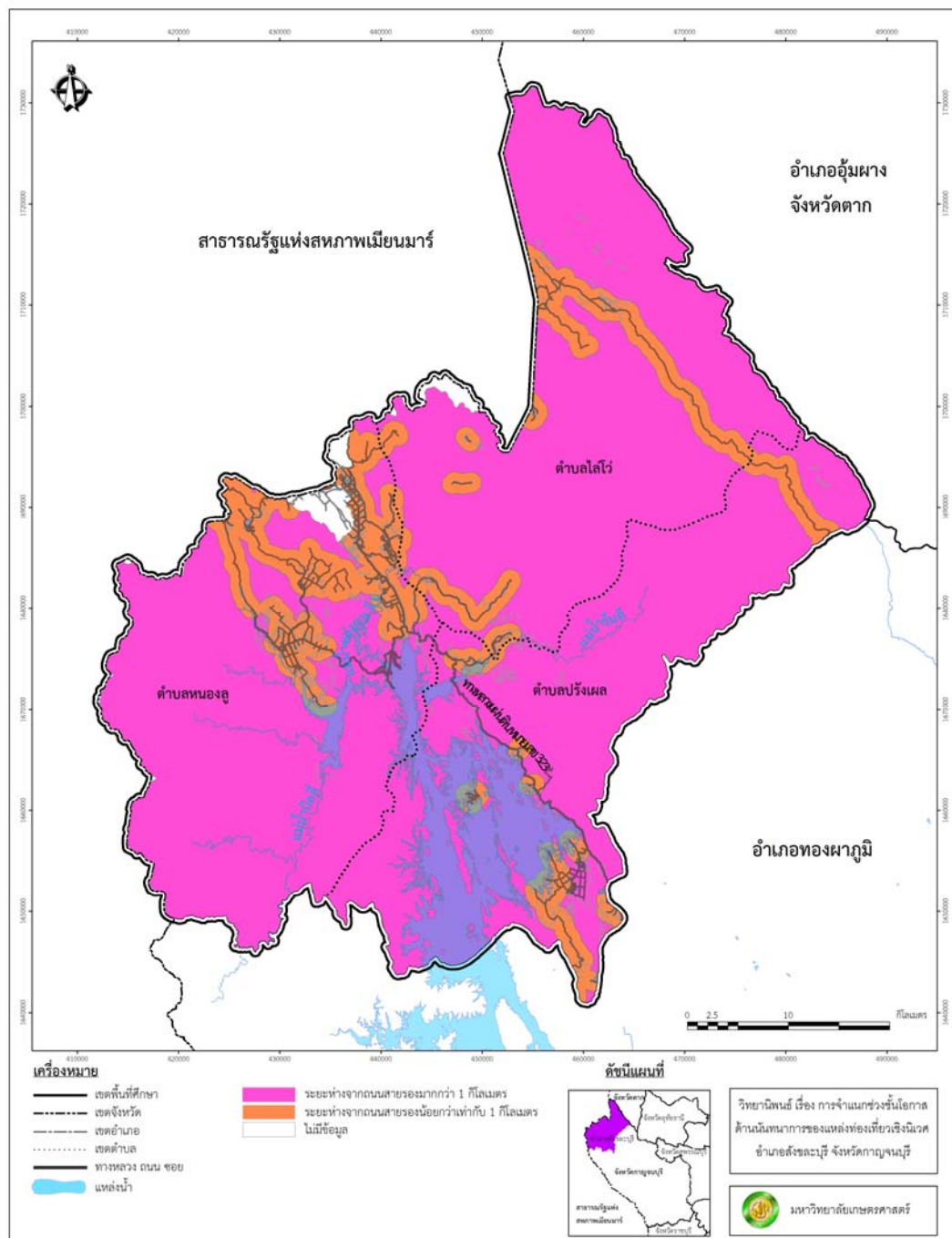
จากภาพที่ 3 และภาพที่ 4 พื้นที่ที่อยู่ห่างจากถนนสายหลัก มากกว่า 5 กิโลเมตร พบเป็นส่วนใหญ่อยู่ในทุกตำบลของเขตพื้นที่ศึกษา เนื่องจากบริเวณดังกล่าวยังไม่มีถนนสายหลักครอบคลุมถึง และสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ มีทั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลม เป็นต้น ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากถนนสายหลัก มากกว่า 1 กิโลเมตร ถึง 5 กิโลเมตร และพื้นที่ที่อยู่ห่างจากถนนสายหลักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่ร่องลงมา พบว่ามีพื้นที่ตามแนวถนนสายหลัก เท่านั้น ส่วนระยะห่างจากถนนสายรอง พบว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างจากถนนสายรองมากกว่า 1 กิโลเมตร พบเป็นส่วนใหญ่อยู่ในทุกตำบลของเขตพื้นที่ศึกษา จากการวิเคราะห์หาขนาดของพื้นที่ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 พื้นที่ระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง

ตำบล	ระยะห่างจากถนนสายหลัก			รวม	ระยะห่างจากถนนสายรอง (ตร.กม.)		รวม
	(ตร.กม.)						
	≤1 กม.	>1 - 5 กม.	> 5 กม.				
ปรางค์	76.8	242.5	692.1	1,011.4	109.0	902.4	1,011.4
ไล่โว่	-	45.8	1,046.3	1,092.1	155.1	937.0	1,092.1
หนองลู	112.6	299.4	654.0	1,066.0	217.3	848.7	1,066.0
รวม	189.4	587.7	2,392.4	3,169.5	481.4	2,688.1	3,169.5

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนที่ ระยะห่างจากถนนสายรอง
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 4 ระยะห่างจากถนนสายรอง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

จากตารางที่ 5 พบว่าพื้นที่ระยะห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 5 กิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมขอบเขตพื้นที่ศึกษามากที่สุด คือ 2,392.4 ตารางกิโลเมตร พบมากที่สุดในบริเวณ ตำบลไล่โว่ 1,046.3 ตารางกิโลเมตร ระยะห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 1 กิโลเมตร ถึง 5 กิโลเมตร และระยะห่างจากถนนสายหลักน้อยกว่าเท่ากับ 1 กิโลเมตร มีพื้นที่รองลงมา คือ 587.7 และ 189.4 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้คาดการณ์ได้ว่าเขตท้องที่เฉพาะพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ จะพบได้ในบริเวณ ตำบลไล่โว่ มากที่สุด

ระยะห่างจากถนนสายรองมากกว่า 1 กิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมขอบเขตพื้นที่ศึกษา มากที่สุด คือ 2,688.1 ตารางกิโลเมตร พบว่ามีพื้นที่ใกล้เคียงกันในแต่ละตำบล แต่พบมากที่สุดที่ ตำบลไล่โว่ 937.0 ตารางกิโลเมตร ระยะห่างจากถนนสายรองน้อยกว่าเท่ากับ 1 กิโลเมตร มีพื้นที่รองลงมา คือ 481.4 ตารางกิโลเมตร พบมากที่สุดที่ตำบลหนองลู 217.3 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองของอำเภอสงขลาบุรี

1.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

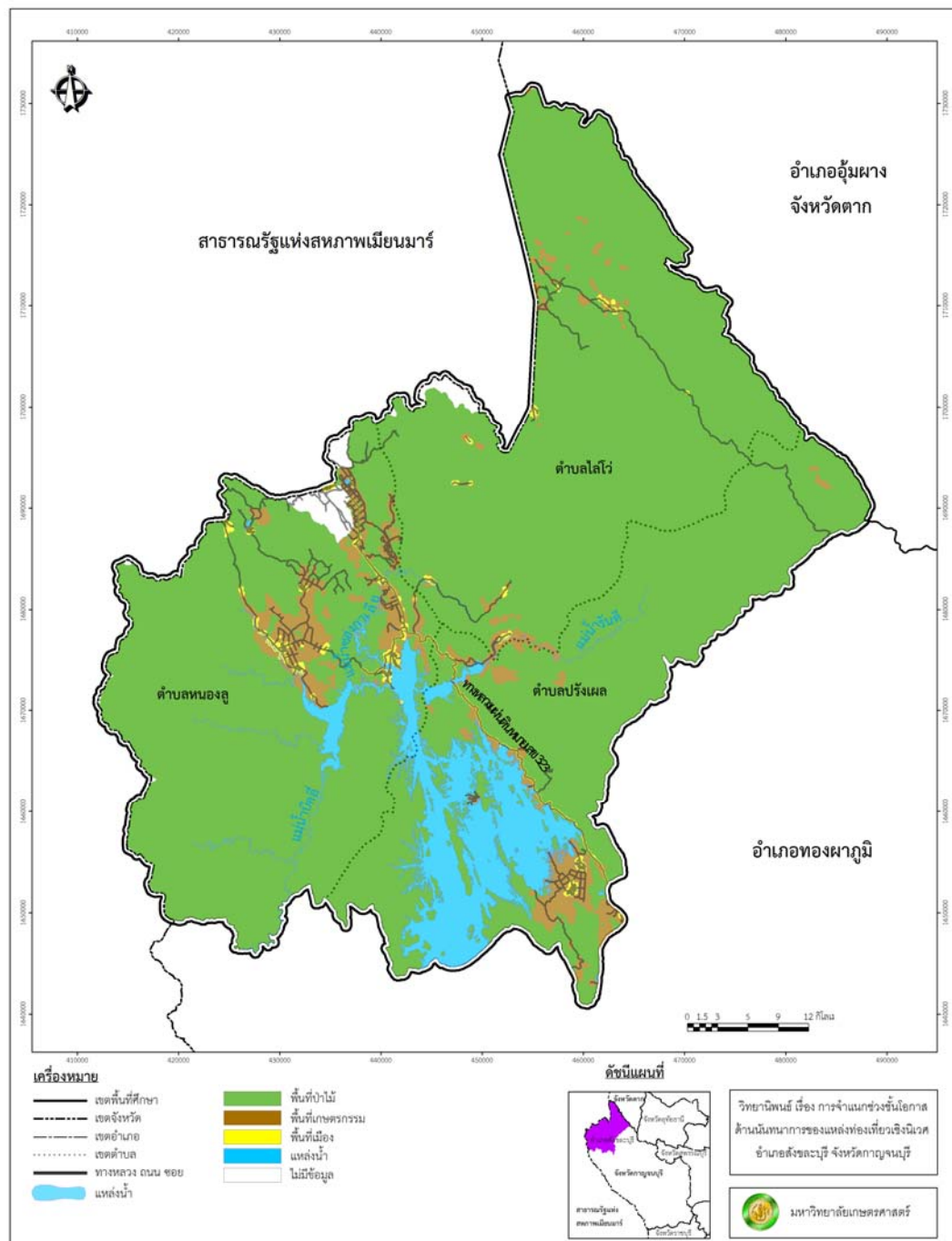
เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตท้องที่เฉพาะเชิงนิเวศ โดยจัดทำเป็นแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังแสดงในภาพที่ 5 และจากการวิเคราะห์พื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทตามขอบเขตตำบล มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบล	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตร.กม.)				รวม
	ป่าไม้	เกษตรกรรม	พื้นที่เมือง	แหล่งน้ำ	
ปรางค์	772.8	40.7	2.1	195.8	1,011.4
ไล่โว่	1,080.4	9.3	1.9	0.5	1,092.1
หนองลู	956.5	60.3	7.9	41.3	1,066.0
รวม	2,809.7	110.3	11.9	237.6	3,169.5

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

จากตารางที่ 6 พบว่า ในพื้นที่ศึกษาพบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทป่าไม้ มากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ 2,809.7 กิโลเมตร เนื่องจากลักษณะสภาพภูมิประเทศของอำเภอสงขลาบุรี มีสภาพเป็นพื้นที่ป่าที่ยังอุดมสมบูรณ์ โดยพบอยู่ที่ตำบลไล่โว่ มากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ 1,080.4 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากตำบลไล่โว่มีพื้นที่ส่วนติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร รองลงมาคือ ตำบลหนองลู มีขนาดของพื้นที่ 956.5 ตารางกิโลเมตร พบน้อยที่สุดที่ ตำบลปรางค์ มีขนาดของพื้นที่ 772.8 ตารางกิโลเมตร การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเกษตรกรรม พบมากที่สุดที่ ตำบลหนองลู มีขนาดของพื้นที่ 60.3 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ ตำบลปรางค์ มีขนาดของพื้นที่ 40.7 ตารางกิโลเมตร พบน้อยที่สุดที่ตำบลไล่โว่ มีขนาดของพื้นที่ 9.3 ตารางกิโลเมตร สำหรับพื้นที่เมืองพบในตำบลหนองลูมากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ 7.9 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่เมืองของอำเภอสงขลาบุรี รองลงมาคือ ตำบลปรางค์ มีขนาดของพื้นที่ 2.1 ตารางกิโลเมตร พบน้อยที่สุดที่ ตำบลไล่โว่ มีขนาดของพื้นที่ 1.9 ตารางกิโลเมตร สำหรับแหล่งน้ำพบในตำบลปรางค์มากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ 195.8 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำของเขื่อนวชิราลงกรณ รองลงมาคือ ตำบลหนองลู มีขนาดของพื้นที่ 41.3 ตารางกิโลเมตร พบน้อยที่สุดที่ตำบลไล่โว่ มีขนาดของพื้นที่ 0.5 ตารางกิโลเมตร

1.3 ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน

ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกเขตท้องที่เชิงนิเวศใน 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ ประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นานยนต์ กำหนดให้พื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน มีขนาดมากกว่า 10 ตารางกิโลเมตร และขนาดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ตารางกิโลเมตร สำหรับเขตท้องที่ประเภทอื่นๆ ไม่กำหนดขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน ใช้การคำนวณพื้นที่ภายหลังจากทำการวิเคราะห์หาพื้นที่สภาพธรรมชาติที่มีระยะห่างจากถนนสายหลัก สายรอง เรียบร้อยแล้ว และจากการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันตามขอบเขตตำบล มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน

ตำบล	ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน		รวม
	> 10 ตร.กม.	≤ 10 ตร.กม.	
ปรางค์	625.9	146.9	772.8
ไผ่	915.6	164.8	1,080.4
หนอง	616.8	339.7	956.5
รวม	2,158.3	651.4	2,809.7

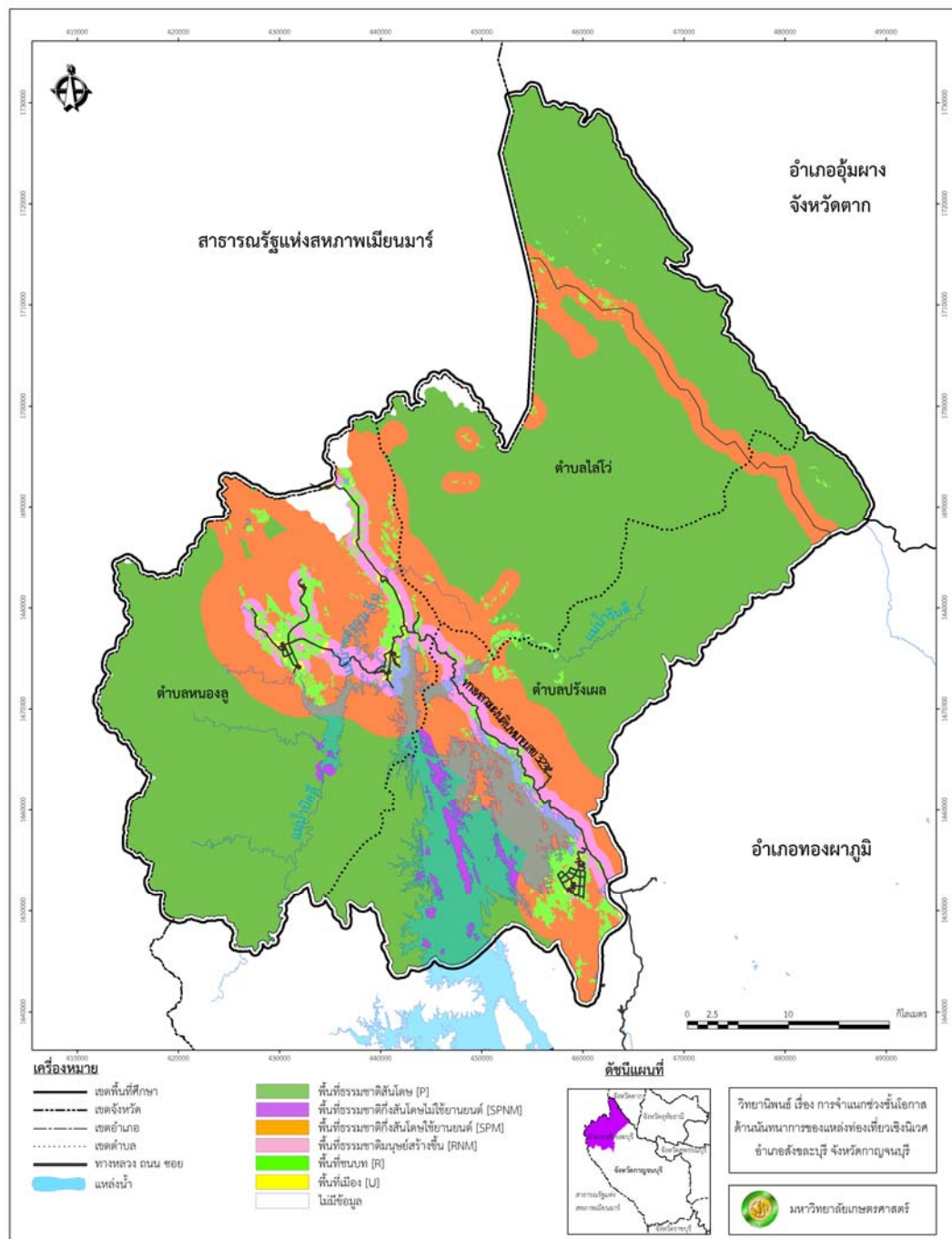
ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์

จากตารางที่ 7 พบว่า พื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันที่มีขนาดมากกว่า 10 ตารางกิโลเมตร มีขนาดของพื้นที่ 2,158.3 ตารางกิโลเมตร พบว่าเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของพื้นที่ศึกษา โดยพบมากที่สุดในเขตตำบลไผ่ มีขนาดพื้นที่ 915.6 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือตำบลปรางค์ และตำบลหนอง มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน คือ 625.9 และ 616.8 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ พื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันมีขนาดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ตารางกิโลเมตร มีขนาดของพื้นที่เพียง 651.4 ตารางกิโลเมตร โดยพบมากที่สุดในเขตตำบลหนอง มีขนาดพื้นที่ 339.7 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือตำบลไผ่ และตำบลปรางค์ มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน คือ 164.8 และ 146.9 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

2. ผลการจำแนกเขตท้องที่เกี่ยวเนื่อง

จากการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขและวิธีการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ได้เขตการท้องที่เกี่ยวเนื่องตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการทุกประเภทตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (P) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM) พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (RN-M) พื้นที่ชนบท (R) และพื้นที่เมือง (U) ดังแสดงในภาพที่ 6 และตารางที่ 8 โดยมีรายละเอียดของแต่ละเขตท้องที่เกี่ยวเนื่องดังนี้

แผนที่ เขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 6 เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 8 ขนาดของพื้นที่เขตท้องที่เชิงนิเวศที่ได้จากการจำแนกแยกตามเขตตำบล

เขตท้องที่	ขนาดพื้นที่แยกตามตำบล (ตร.กม.)			รวม
	ปริงเผล	ไล่โว่	หนองลู	
1. พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ	625.9	915.6	616.8	2,158.3
2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์	25.5	0.1	3.3	28.9
3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ใช้ยานยนต์	257.6	165.2	310.9	733.7
4. พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์ สร้างขึ้น	59.6	-	66.8	126.4
5. พื้นที่ชนบท	40.7	11.2	61.4	113.3
6. พื้นที่เมือง	2.1	-	6.8	8.9
รวม	1,011.4	1,092.1	1,066.0	3,169.5

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์

จากตารางที่ 8 พบว่าสามารถจำแนกเขตท้องที่ตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้เขตท้องที่ครบ 6 เขต ตามเงื่อนไขที่กำหนดที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (P) มีขนาดพื้นที่ 2,158.3 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) มีขนาดพื้นที่ 28.9 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM) มีขนาดพื้นที่ 733.7 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (RN-M) มีขนาดพื้นที่ 126.4 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชนบท (R) มีขนาดพื้นที่ 113.3 และพื้นที่เมือง (U) มีขนาดพื้นที่ 8.9 ตารางกิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นรวม 3,169.5 ตารางกิโลเมตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (primitive [P])

เขตท้องที่เชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติสันโดษที่จำแนกได้ มีขนาดพื้นที่ 2,158.3 ตารางกิโลเมตร เขตท้องที่ประเภทนี้มีพื้นที่อยู่ในทุกตำบลของพื้นที่ศึกษา เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศทั่วไปของพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีทั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลม โดยพบอยู่ที่ตำบลไล่โว่ มากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ 915.6 ตารางกิโลเมตร และถนนสายหลัก สายรองยังไม่มีการพัฒนาครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่

2.2 พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (semi-primitive non-motorized [SPNM])

เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 28.9 ตารางกิโลเมตร โดยมีในเขตตำบลปรงผลมากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 25.5 ตารางกิโลเมตร รองลงมาพบในเขตอำเภอนองดู มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 3.3 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติแต่อยู่ในเกณฑ์ที่มีระยะห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 1 กิโลเมตร ถึง 5 กิโลเมตร และขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ตารางกิโลเมตร ทำให้พบการกระจายของพื้นที่เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทนี้น้อยกว่าเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ การเข้าถึงพื้นที่ยังไม่สามารถใช้อานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ แต่ความสะดวกในการเข้าถึงมีระดับที่สูงมากกว่าเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่สันโดษ เพราะอยู่ห่างจากเส้นทางสายหลัก-รองน้อยกว่า

2.3 พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (semi-primitive motorized [SPM])

เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 733.7 ตารางกิโลเมตร อยู่ในพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา โดยอยู่ในตำบลหนองลูมากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 310.9 ตารางกิโลเมตร รองลงมาในตำบลปรงผล มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 257.6 ตารางกิโลเมตร พบน้อยที่สุดที่ตำบลไล่โว่ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 165.2 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทนี้เป็นพื้นที่สภาพธรรมชาติ แต่มีการพัฒนาเส้นทางเข้าถึงได้โดยยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ จึงมีความสะดวกในการเข้าถึงมากกว่า แต่ยังได้สัมผัสกับสภาพธรรมชาติและมีโอกาสในการพบปะผู้คนเพิ่มมากขึ้น

2.4 เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (roaded natural-modified [RN-M])

เขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 126.4 ตารางกิโลเมตร พบมากที่สุดที่ตำบลหนองลู มีขนาดของพื้นที่ 66.8 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ ตำบลปรงผล มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 59.6 ตารางกิโลเมตร ไม่พบในเขตตำบลไล่โว่ พบการกระจายของเขตท่องเที่ยวประเภทนี้ตามแนวขอบของถนนที่มีระยะห่างจากถนนสายรองน้อยกว่าเท่ากับ 1 กิโลเมตร ซึ่งยังคงเป็นพื้นที่สภาพธรรมชาติแต่อยู่ใกล้กับถนนมากกว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายมากขึ้น

2.5 พื้นที่ชนบท (rural [R])

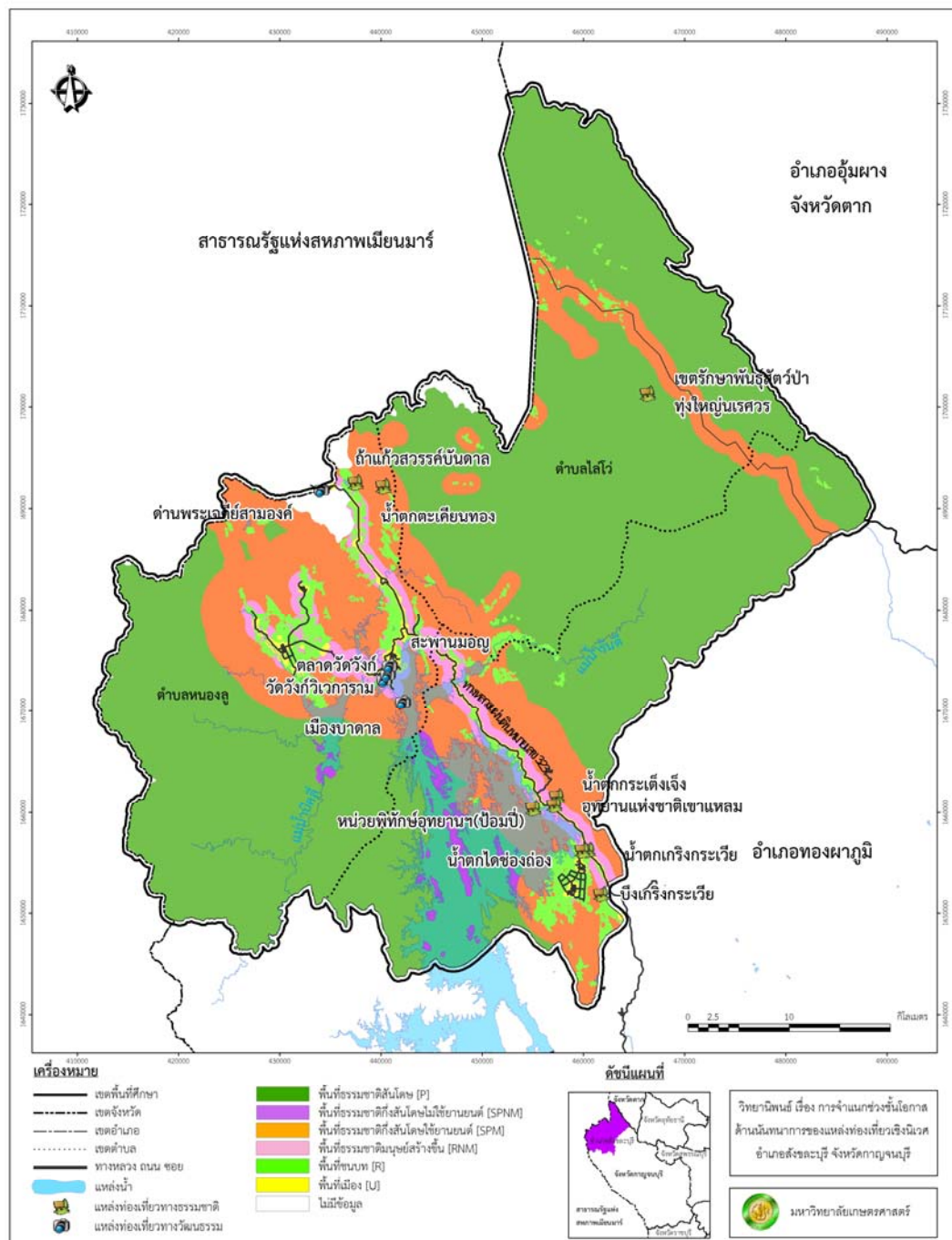
เขตท้องที่เกี่ยวเนื่องประเภทพื้นที่ชนบท ที่จำแนกได้มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 113.3 ตารางกิโลเมตร โดยมีการกระจายในพื้นที่ตำบลหนองลูมากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 61.4 ตารางกิโลเมตร รองลงมาในตำบลปรางค์ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 40.7 ตารางกิโลเมตร เกณฑ์การจำแนกเขตท้องที่เกี่ยวเนื่องประเภทนี้แตกต่างจากทั้ง 4 ประเภทข้างต้น กล่าวคือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่เป็นการใช้ที่ดินเกษตรกรรม เป็นปัจจัยหลักในการจำแนก การเข้าถึงพื้นที่แหล่งท้องที่เกี่ยวเนื่องสามารถทำได้สะดวกมากขึ้น

2.6 พื้นที่เมือง (urban [U])

เขตพื้นที่เมือง ที่จำแนกได้ใช้เกณฑ์ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเมืองหรือเขตเทศบาล เป็นปัจจัยหลักในการจำแนก มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 8.9 ตารางกิโลเมตร มีขนาดของพื้นที่น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับเขตพื้นที่ท้องที่เกี่ยวเนื่องๆ พบกระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองลูมากที่สุด มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 6.8 ตารางกิโลเมตร รองลงมากระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลปรางค์ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 2.1 ตารางกิโลเมตร ไม่พบในเขตตำบลไล่โว่

ผลของการสำรวจแหล่งท้องที่เกี่ยวเนื่องในเขตท้องที่ที่จำแนก พบแหล่งท้องที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น และเขตพื้นที่เมือง ดังแสดงในภาพที่ 7 และมีรายละเอียดของแหล่งท้องที่ที่ทำการสำรวจแสดงในตารางที่ 9 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนที่ การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวตามเขตท่องเที่ยวจำแนกโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 7 การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวตามเขตท่องเที่ยวจำแนกโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ตารางที่ 9 แหล่งท่องเที่ยวตามเขตท่องเที่ยวจำแนกโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

เขตท่องเที่ยว	จำนวน	
	แหล่ง ท่องเที่ยว	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
1. พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ	1	- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร
2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นานาชาติ	-	- ไม่พบข้อมูล
3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้นานาชาติ	4	- ถ้ำแก้วสวรรค์บันดาล - น้ำตกตะเคียนทอง - เมืองบาดาล - หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ (ป้อมเปี้ย)
4. พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น	5	- น้ำตกกระตังเจ็ญ - น้ำตกเกริงกระเวีย - น้ำตกไถช่องถ่อง - บึงเกริงกระเวีย - อุทยานแห่งชาติเขาแหลม
5. พื้นที่ชนบท	-	- ไม่พบข้อมูล
6. พื้นที่เมือง	4	- ด่านพระเจดีย์สามองค์ - ตลาดวัดวังก - วัดวังกวิเวการาม - สะพานมอญ

ที่มา: คำนวนจากโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์

จากตารางที่ 9 พบว่าการวิจัยครั้งนี้มีแหล่งท่องเที่ยว 14 แหล่ง โดยพบมากที่สุดในเขตธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้นถึง 5 แหล่ง รองลงมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้นานาชาติ และพื้นที่เมือง เป็นจำนวนเท่ากัน คือ 4 แหล่ง ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติสันโดษที่ให้บริการสมบูรณ์ สันโดษ และมีความเป็นธรรมชาติสูงนั้นมี

เพียง 1 แห่งเท่านั้น คือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร โดยไม่พบแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ และแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ชนบท

ส่วนที่ 2 ประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจริงในเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้แบบสอบถาม

ผู้ศึกษาทำการสำรวจพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการสำรวจไม่พบแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) และเขตพื้นที่ชนบท (R) แต่เนื่องจากตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (P) คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร นั้นไม่สามารถเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวได้เนื่องจากการเดินทางค่อนข้างลำบาก นักท่องเที่ยวมักเดินทางเข้าจากอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และยังมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดมากกว่าอุทยานแห่งชาติแห่งอื่นๆ ในการที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวผู้ที่เดินทางไปเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรต้องทำหนังสือขออนุญาตล่วงหน้า 15 วัน เรียนผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับการศึกษารั้วนี้ ดังนั้นจึงเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพียง 3 เขต เพื่อใช้ศึกษาประสพการณ์ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้ โดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ในเขตท่องเที่ยว 3 เขตที่จำแนกได้ มีตัวแทนแหล่งท่องเที่ยว เขตละ 2 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1. เขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ – เมืองบาดาล หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่)
2. เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น – น้ำตกเกริงกระเวีย อุทยานแห่งชาติเขาแหลม
3. เขตพื้นที่เมือง – ด่านพระเจดีย์สามองค์ สะพานมอญ

รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4 บทที่ 3 ทำการเก็บตัวอย่างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวนพื้นที่ละ 120 ชุด รวมทั้งสิ้น 720 ชุด ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามแบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

1. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว

ทำการศึกษาลักษณะทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยวที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนาของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาแยกเป็นรายพื้นที่ รายละเอียดจำนวนและร้อยละของข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว ทั้ง 6 แหล่งท่องเที่ยว แสดงในตารางที่ 10

1.1 เมืองบาดาล

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณเมืองบาดาล พบว่ามีนักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ 37.5 ตามลำดับ โดยมีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.7 และอยู่ในระดับอาชีวะหรือเทียบเท่า น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นพนักงานบริษัท เอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมามีอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐคิดเป็นร้อยละ 18.3 เป็นนักเรียนนักศึกษาและมีอาชีพรับจ้างน้อยที่สุดเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 19,000 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.3 และมีรายได้ระหว่าง 70,001-90,000 บาทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 35.8

ตารางที่ 10 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว

(N = 720)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		จุดชมวิวยอดเขา		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ												
- ชาย	45	37.5	63	52.5	60	50.0	55	45.8	61	50.8	67	55.8
- หญิง	75	62.5	57	47.5	60	50.0	65	54.2	59	49.2	53	44.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
2. อายุ												
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	5	4.2	13	10.8	6	5.0	7	5.8	8	6.7	5	4.2
- 21-30 ปี	55	45.8	30	25.0	27	22.5	43	35.8	35	29.2	59	49.2
- 31-40 ปี	40	33.3	27	22.5	30	25.0	40	33.3	51	42.5	44	36.7
- 41-50 ปี	9	7.5	24	20.0	29	24.2	18	15.0	20	16.7	10	8.3
- 51-60 ปี	8	6.7	17	14.2	20	16.7	11	9.2	6	5.0	2	1.7
- มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3	2.5	9	7.5	8	6.7	1	0.8	-	-	-	-
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	33.1		38.4		39.9		34.8		34.5		30.6	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		จุดชมวิวย้อมปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา												
- ประถมศึกษา	3	2.5	2	1.7	4	3.3	1	0.8	6	5.0	1	0.8
- มัธยมศึกษาตอนต้น	2	1.7	3	2.5	6	5.0	3	2.5	6	5.0	2	1.7
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	10.8	19	15.8	17	14.2	6	5.0	11	9.2	8	6.7
- อาชีวะหรือเทียบเท่า	1	0.8	8	6.7	2	1.7	2	1.7	5	4.2	3	2.5
- อนุปริญญา	6	5.0	8	6.7	13	10.8	5	4.2	4	3.3	8	6.7
- ปริญญาตรี	69	57.5	56	46.7	64	53.3	73	60.8	67	55.8	81	67.5
- สูงกว่าปริญญาตรี	26	21.7	24	20.0	14	11.7	30	25.0	21	17.5	17	14.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
4. อาชีพ												
- นักเรียน นักศึกษา	9	7.5	16	13.3	7	5.8	16	13.3	15	12.5	21	17.5
- ข้าราชการ พนักงาน ของรัฐ	22	18.3	16	13.3	14	11.7	35	29.2	35	29.2	24	20.0
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	8.3	11	9.2	9	7.5	10	8.3	4	3.3	7	5.8
- พนักงานบริษัทเอกชน	43	35.8	28	23.3	27	22.5	31	25.8	35	29.2	49	40.8

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		จุดชมวิวป้อมปี่		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	21	17.5	40	33.3	39	32.5	20	16.7	11	9.2	15	12.5
- รับจ้าง	9	7.5	5	4.2	12	10.0	5	4.2	14	11.7	4	3.3
- เกษตรกร	-	-	-	-	3	2.5	3	2.5	6	5.0	-	-
- อื่นๆ	6	5.0	4	3.3	9	7.5	-	-	-	-	-	-
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
5. รายได้												
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	22	18.3	29	24.2	20	16.7	32	26.7	41	34.2	31	25.8
- 10,001-30,000 บาท	75	62.5	56	46.7	62	51.7	54	45.0	57	47.5	69	57.5
- 30,001-50,000 บาท	16	13.3	20	16.7	24	20.0	24	20.0	17	14.2	16	13.3
- 50,001-70,000 บาท	6	5.0	5	4.2	4	3.3	5	4.2	2	1.7	2	1.7
- 70,001-90,000 บาท	1	0.8	2	1.7	2	1.7	1	0.8	1	0.8	-	-
- มากกว่า 90,000 บาท	-	-	8	6.7	8	6.7	4	3.3	2	1.7	2	1.7
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		จุดชมวิวยอดมณี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ค่ากลาง	19,000.0		25,000.0		28250.0		19,000.0		15,000.0		20,000.0	
6. ที่อยู่ปัจจุบัน												
- ภาคเหนือ	-	-	-	-	-	-	1	0.8	2	1.7	1	0.8
- ภาคใต้	-	-	6	5.0	-	-	4	3.3	1	0.8	-	-
- ภาคกลาง	43	35.8	33	27.5	37	30.8	60	50.0	76	63.3	44	36.7
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	-	-	-	1	0.8	-	-	-	-	-	-
- ภาคตะวันออก	11	9.2	2	1.7	3	2.5	5	4.2	2	1.7	4	3.3
- กรุงเทพมหานคร	66	55.0	79	65.8	79	65.8	50	41.7	39	32.5	71	59.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

1.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่)

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่) พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.5 และ 47.5 ตามลำดับ โดยมีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.5 และมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.5 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.0 และอยู่ในระดับประถมศึกษาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.7 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 23.3 และประกอบอาชีพรับจ้างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.2 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 25,000 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาได้รายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.0 และมีรายได้ระหว่าง 70,001-90,000 บาทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 27.5

1.3 น้ำตกเกริงกระเวีย

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณน้ำตกเกริงกระเวีย พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงเป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน โดยมีอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.2 และมีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 14.2 และอยู่ในระดับอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.7 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 22.5 และประกอบอาชีพเกษตรกรน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 28,250 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาได้รายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.0 และมีรายได้ระหว่าง 70,001-90,000 บาทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 30.8

1.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลม พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.2 และ 45.8 ตามลำดับ โดยมีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.0 และอยู่ในระดับประถมศึกษา น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 25.8 และประกอบอาชีพเกษตรกรน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 19,000 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาได้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.7 และมีรายได้ระหว่าง 70,001-90,000 บาทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครคิดเป็นร้อยละ 41.7

1.5 ด่านพระเจดีย์สามองค์

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณด่านพระเจดีย์สามองค์ พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.8 และ 49.2 ตามลำดับ โดยมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.2 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 17.5 และอยู่ในระดับอนุปริญญา น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.3 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ และพนักงานบริษัทเอกชน มากที่สุดเป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาเป็นนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.5 และเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.3 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 15,000 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาได้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.2 มีรายได้ระหว่าง 70,001-90,000 น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 32.5

1.6 สะพานมอญ

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวบริเวณสะพานมอญ พบว่ามีนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.8 และ 44.2 ตามลำดับ โดยมีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.7 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.2 และอยู่ในระดับประถมศึกษา น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 20.0 และประกอบอาชีพรับจ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.3 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 20,000 บาท โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือมีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.8 มีรายได้ระหว่าง 50,001-70,000 และมากกว่า 90,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 36.7

2. ประสบการณ์ท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ

ใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวถามถึงประสบการณ์ในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนครั้งที่เคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ ลักษณะกลุ่มการเดินทาง วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติจริงในพื้นที่ การได้พบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่เสนอแนะ ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก และผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีรายละเอียดแยกตามแหล่งท่องเที่ยว แสดงในตารางที่ 11 ดังนี้

2.1 เมืองบาดาล

นักท่องเที่ยวร้อยละ 54.2 มาเยือนและทำกิจกรรมที่เมืองบาดาลเป็นครั้งแรก รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.2 และในการเดินทางมาเยือนครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางมีจำนวน 2-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมาคือจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวน

6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมาคือใช้เวลามากกว่า 2 ชั่วโมง และพักค้างคืน 2 คืน คิดเป็นร้อยละ 30.8 และ 14.2 ตามลำดับ ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา เป็นกลุ่มครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 27.5 วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ คือการได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 27.5

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังเมืองบาดาล ประกอบกิจกรรมล่องแก่ง/ล่องแพ/ นั่งเรือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 เนื่องจากการเดินทางไปเมืองบาดาลนักท่องเที่ยวทุกคน เป็นร้อยละ 80.8 และ 67.5 ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น ปิกนิก/รับประทานอาหาร เดิน ศึกษารธรรมชาติ ขับรถชมทิวทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 24.2 23.3 และ 22.5 ตามลำดับ ส่วนการพบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ในบริเวณเมืองบาดาล นักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 4-5 คน/กลุ่ม และ 8-15 คน/กลุ่ม มากที่สุดเป็นร้อยละที่ใกล้เคียงกัน คือ คิดเป็นร้อยละ 24.2 และ 23.3 ตามลำดับ และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือคือ 1-5 คน/กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 38.3

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวไม่ต้องการให้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ยกเว้นเส้นทางเดินเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.7 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 35.0 คิดว่าในพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะไม่ถาวรการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คิดว่ามีความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่น้อยมากในลักษณะไม่ถาวร สามารถกลับคืนความเป็นธรรมชาติได้ คิดเป็นร้อยละ 30.8 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.0 การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือพบเห็นผลกระทบบ้างแต่เล็กน้อย เช่น ร่องรอยการเดินเหยียบย่ำเป็นเส้นทางเดินเท้าที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 50.8

2.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปื๋)

นักท่องเที่ยวมาเยือนและทำกิจกรรมที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปื๋) เป็นครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.0 และในการเดินทางมาเยือนครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางมีจำนวน 2-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวนมากกว่า 15 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลา 1 ชั่วโมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือใช้เวลา 2 ชั่วโมง และพักค้างคืน 2 คืน

เป็นจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาเป็นกลุ่มที่เดินทางมากับบริษัททัวร์ และกลุ่มครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 27.5 และร้อยละ 15.0 ตามลำดับ วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ เพื่อต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาคือการใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 33.3

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี) ประกอบกิจกรรมการพักผ่อน/ชมธรรมชาติมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 81.7 รองลงมาคือ การถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 68.3 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น เดินในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ขับรถชมทิวทัศน์ เป็นจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 23.3 ปิกนิก/รับประทานอาหาร แคมป์ปิ้งและพักผ่อนด้วยเตนท์ คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ 20.8 ตามลำดับ ส่วนการพบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ นักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 2-3 คน/กลุ่ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.8 และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือ 6-10 คน/กลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.3

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เพื่อป้องกันผลกระทบต่อน้ำดื่ม และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ พื้นที่พักผ่อน เต็นท์ ถังขยะ ห้องสุขา เป็นต้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.8 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 40.0 คิดว่าในพื้นที่มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะไม่ถาวรการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คิดว่ามีความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่น้อยมากในลักษณะไม่ถาวรสามารถกลับคืนความเป็นธรรมชาติได้ คิดเป็นร้อยละ 33.3 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.2 เนื่องจากบริเวณดังกล่าว มีสิ่งปลูกสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น บ้านพักของอุทยาน ร้านค้าสวัสดิการ เป็นต้น การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือพบเห็นผลกระทบบ้างแต่เล็กน้อย เช่น ร่องรอยการเดินทางเหยียบย่ำเป็นเส้นทางเดินเท้าที่ชัดเจน และพบเห็นผลกระทบปานกลางและอยู่ในขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ เช่น พื้นที่ทางเดินเท้าที่จำกัดพื้นที่การใช้ประโยชน์ เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 35.8

2.3 น้ำตกเกริงกระเวีย

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเยือนและทำกิจกรรมที่น้ำตกเกริงกระเวียเป็นครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.8 และในการเดินทางมาเยือน

ครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมาจำนวนผู้ร่วมเดินทางมากกว่า 15 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาคือใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 24.2 ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มครอบครัว/ญาติ และกลุ่มเพื่อน มากที่สุดเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 29.2 และ 28.3 ตามลำดับ วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ คือการได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือ ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 37.5

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังน้ำตกเกริงกระเวียประกอบกิจกรรมการพักผ่อน/ชมธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 รองลงมาคือ การถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 70.0 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น ขับรถชมทิวทัศน์ เล่นน้ำ/เล่นน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 28.3 และ 26.7 ตามลำดับ ในช่วงที่ทำการเก็บข้อมูลมีฝนตกบ่อยครั้ง ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่สามารถลงเล่นน้ำตกได้ ทำให้กิจกรรมการเล่นน้ำตก ของนักท่องเที่ยวจึงมีสัดส่วนที่น้อยกว่ากิจกรรมอื่นๆ ส่วนการพบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ในบริเวณน้ำตกเกริงกระเวียนักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 2-3 คน/กลุ่ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.8 และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือ 6-10 คน/กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 34.2

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เพื่อป้องกันผลกระทบต่อน้ำดื่ม และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ พื้นที่พักผ่อน เติ้นท์ ถังขยะ ห้องสุขา เป็นต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 38.3 คิดว่าในพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะไม่ถาวรการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.7 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือพบเห็นผลกระทบบ้างแต่เล็กน้อย เช่น ร่องรอยการเดินเหยียบย่ำเป็นเส้นทางเดินเท้าที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 44.2

2.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเยือนและทำกิจกรรมที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 43.3 และในการเดินทางมาเยือนครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมาจำนวนผู้

ร่วมเดินทาง 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว พักค้างคืน 1 คืนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาคือใช้เวลาพักค้างคืน 2 คืน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มครอบครัว/ญาติ และกลุ่มเพื่อน มากที่สุดเป็นจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 39.2 วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ คือต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ การได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 30.8

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาแหลมประกอบกิจกรรมการพักผ่อน/ชมธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมาคือ การถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 70.0 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น เดินในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เล่นน้ำ/เล่นน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 44.2 และ 40.0 ตามลำดับ ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมนักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 3-5 คน/กลุ่ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5 และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือ 6-10 คน/กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.7

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ อาทิ สะพานเดินเท้า ป้ายเตือน เป็นต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 38.3 คิดว่าในพื้นที่มีความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่น้อยมากในลักษณะไม่ถาวร สามารถกลับคืนความเป็นธรรมชาติได้ คิดเป็นร้อยละ 38.3 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.8 การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือท่านพบเห็นผลกระทบปานกลางและอยู่ในขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ เช่น พื้นที่ทางเดินที่จำกัด พื้นที่การใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 44.2

2.5 ด้านพระเจดีย์สามองค์

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเยือนและทำกิจกรรมที่ด้านพระเจดีย์สามองค์เป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.2 และในการเดินทางมาเยือนครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวน 2-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมา มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือใช้เวลามากกว่า 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 37.5 ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคือกลุ่มครอบครัว/

ญาติ คิดเป็นร้อยละ 30.0 วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ คือการได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคือ ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 20.8

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังด่านพระเจดีย์สามองค์ ประกอบกิจกรรม ชื้อของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมาคือ การพักผ่อน/ชมธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 71.7 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น ถ่ายภาพ ขับรถชมวิวทิวทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 60.8 และ 51.7 ตามลำดับ ส่วนการพบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ในบริเวณสะพานมอญนักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 8-15 คน/กลุ่ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.0 และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือคือ 6-10 คน/กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 44.2

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อน้ำ และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ พื้นที่พักผ่อน เต้นท์ ถังขยะ ห้องสุขา เป็นต้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.7 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 41.7 คิดว่าในพื้นที่ยังมีความเป็นธรรมชาติบ้าง แต่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ หรือสร้างสิ่งเลียนแบบธรรมชาติ มีการพัฒนาในระดับปานกลาง-สูง ส่วนมากเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นและเพื่อความความสะดวกสบาย รองลงมาคือ มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะไม่ถาวร การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.2 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 11-20 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.3 การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือพบเห็นผลกระทบปานกลางและอยู่ในขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ เช่น พื้นที่ทางเดินที่จำกัดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 53.8

2.6 สะพานมอญ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเยือนและทำกิจกรรมที่สะพานมอญเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาเคยมาเยือนแล้ว 2-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.2 และในการเดินทางมาเยือนครั้งนี้มีจำนวนผู้ร่วมเดินทางจำนวน 6-10 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมามีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 2-5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาคือใช้เวลาพักค้าง 2 คืน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ลักษณะกลุ่มการเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.7 รองลงมาคือกลุ่มครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 11.7 วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ คือการได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับ

เพื่อนและ/หรือสมาชิกในครอบครัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 36.7

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังสะพานมอญประกอบกิจกรรมการพักผ่อน/ชมธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.8 รองลงมาคือ การถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 70.0 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ทำบุญ/ตักบาตร คิดเป็นร้อยละ 47.5 และ 39.2 ตามลำดับ ส่วนการพบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ในบริเวณสะพานมอญนักท่องเที่ยวได้พบเจอกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ 4-5 คน/กลุ่ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5 และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มที่คิดว่าเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้คือคือ 6-10 คน/กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 46.7

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อน้ำ และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ สะพานเดินเท้า สะพานข้ามลำน้ำ ราวกันตก เป็นต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.3 ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 49.2 คิดว่าในพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะไม่ถาวรการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ มีความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่น้อยมากในลักษณะไม่ถาวร สามารถกลับคืนความเป็นธรรมชาติได้ คิดเป็นร้อยละ 24.2 ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ามีขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 21-50 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.7 การพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่พบมากที่สุด คือพบเห็นผลกระทบปานกลางและอยู่ในขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ เช่น พื้นที่ทางเดินที่จำกัดพื้นที่การใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 40.0

ตารางที่ 11 ประสพการณ์ท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ

(N = 720)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งที่มาเที่ยว												
- 1 ครั้ง	65	54.2	60	50.0	57	47.5	60	50.0	62	51.7	67	55.8
- 2-5 ครั้ง	53	44.2	48	40.0	43	35.8	52	43.3	53	44.2	47	39.2
- 6-10 ครั้ง	2	1.7	12	10.0	16	13.3	8	6.7	5	4.2	6	5.0
- มากกว่า 10 ครั้ง	-	-	-	-	4	3.3	-	-	-	-	-	-
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
2. จำนวนผู้ร่วมเดินทาง												
- 1 คน	2	1.7	2	1.7	-	-	3	2.5	3	2.5	3	2.5
- 2-5 คน	58	48.3	54	45.0	58	48.3	77	64.2	62	51.7	40	33.3
- 6-10 คน	27	22.5	12	10.0	19	15.8	25	20.8	44	36.7	46	38.3
- 11-15 คน	25	20.8	12	10.0	4	3.3	5	4.2	5	4.2	22	18.3
- มากกว่า 15 คน	8	6.7	40	33.3	39	32.5	10	8.3	6	5.0	9	7.5
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- กลุ่มผสม(ครอบครัว/ ญาติ/เพื่อน)	9	7.5	8	6.7	11	9.2	12	10.0	13	10.8	6	5.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
5. วัตถุประสงค์หลัก												
- ได้เรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ	13	10.8	18	15.0	10	8.3	10	8.3	3	2.5	5	4.2
- ต้องการสัมผัสใกล้ชิด กับธรรมชาติ	33	27.5	47	39.2	45	37.5	44	36.7	25	20.8	44	36.7
- ได้มีโอกาสพบปะผู้คน	6	5.0	2	1.7	5	4.2	2	1.7	17	14.2	6	5.0
- หลีกหนีจากสภาพ แวดล้อมที่อึดอัด	15	12.5	9	7.5	3	2.5	8	6.7	10	8.3	14	11.7
- เพื่อพักผ่อนตามลำพัง	7	5.8	4	3.3	6	5.0	9	7.5	4	3.3	5	4.2
- ได้ใช้เวลาพักผ่อน ร่วมกับ เพื่อน/สมาชิกใน	46	38.3	40	33.3	51	42.5	37	30.8	61	50.8	46	38.3
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมปี่		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. เจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น												
- 2-3 คน/กลุ่ม	17	14.2	43	35.8	31	25.8	19	15.8	5	4.2	24	20.0
- 4-5 คน/กลุ่ม	29	24.2	25	20.8	29	24.2	33	27.5	27	22.5	33	27.5
- 6-7 คน/กลุ่ม	22	18.3	31	25.8	26	21.7	24	20.0	29	24.2	24	20.0
- 8-15 คน/กลุ่ม	28	23.3	14	11.7	25	20.8	28	23.3	36	30.0	19	15.8
- 16-30 คน/กลุ่ม	9	7.5	2	1.7	6	5.0	8	6.7	9	7.5	10	8.3
- มากกว่า 30 คน/กลุ่ม	15	12.5	5	4.2	3	2.5	8	6.7	14	11.7	10	8.3
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
7. จำนวนที่เหมาะสม												
- 1-5 คน/กลุ่ม	46	38.3	33	27.5	30	25.0	36	30.0	31	25.8	45	37.5
- 6-10 คน/กลุ่ม	44	36.7	46	38.3	41	34.2	50	41.7	56	46.7	56	46.7
- 11-15 คน/กลุ่ม	12	10.0	17	14.2	15	12.5	10	8.3	16	13.3	10	8.3
- 16-20 คน/กลุ่ม	14	11.7	16	13.3	23	19.2	21	17.5	13	10.8	6	5.0
- มากกว่า 20 คน/กลุ่ม	4	3.3	8	6.7	11	9.2	3	2.5	4	3.3	3	2.5

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี้ย		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
8. กิจกรรมการท่องเที่ยว												
- เล่นน้ำ/เล่นน้ำตก												
ทำ	14	11.7	12	10.0	32	26.7	48	40.0	-	-	18	15.0
ไม่ได้ทำ	106	88.3	108	90.0	88	73.3	72	60.0	120	100.0	102	85.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ดูนก/ส่องสัตว์												
ทำ	8	6.7	15	12.5	2	1.7	23	19.2	-	-	-	-
ไม่ได้ทำ	112	93.3	105	87.5	118	98.3	97	80.8	120	100.0	120	100.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน												
ทำ	15	12.5	10	8.3	11	9.2	34	28.3	58	48.3	57	47.5
ไม่ได้ทำ	105	87.5	110	91.7	109	90.8	86	71.7	62	51.7	63	52.5
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด้านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ปิกนิก/รับประทานอาหาร												
ทำ	29	24.2	26	21.7	20	16.7	34	28.3	44	36.7	28	23.3
ไม่ได้ทำ	91	75.8	94	78.3	100	83.3	86	71.7	76	63.3	92	76.7
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- เดินในเส้นทางศึกษา												
ทำ	28	23.3	28	23.3	18	15.0	53	44.2	12	10.0	20	16.7
ไม่ได้ทำ	92	76.7	92	76.7	102	85.0	67	55.8	108	90.0	100	83.3
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- พักผ่อน/ชมธรรมชาติ												
ทำ	97	80.8	98	81.7	102	85.0	96	80.0	86	71.7	103	85.8
ไม่ได้ทำ	23	19.2	22	18.3	18	15.0	24	20.0	34	28.3	17	14.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เดินป่าศึกษาธรรมชาติ												
ทำ	13	10.8	28	23.3	2	1.7	26	21.7	7	5.8	-	-
ไม่ได้ทำ	107	89.2	92	76.7	118	98.3	94	78.3	113	94.2	-	-
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ซื้อของที่ระลึก/ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น												
ทำ	11	9.2	8	6.7	20	16.7	21	17.5	95	79.2	26	21.7
ไม่ได้ทำ	109	90.8	112	93.3	100	83.3	99	82.5	25	20.8	94	78.3
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ขับรถชมทิวทัศน์												
ทำ	27	22.5	28	23.3	34	28.3	42	35.0	62	51.7	48	40.0
ไม่ได้ทำ	93	77.5	92	76.7	86	71.7	78	65.0	58	48.3	72	60.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- แคมป์ปิ้ง/พักแรมด้วย												
ทำ	24	20.0	25	20.8	-	-	43	35.8	-	-	7	5.8
ไม่ได้ทำ	96	80.0	95	79.2	120	100.0	77	64.2	120	100.0	113	94.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ถ่ายภาพ												
ทำ	81	67.5	82	68.3	84	70.0	84	70.0	73	60.8	84	70.0
ไม่ได้ทำ	39	32.5	38	31.7	36	30.0	36	30.0	47	39.2	36	30.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ล่องแก่ง/ล่องแพ/นั่งเรือ												
ทำ	120	100.0	1	0.8	-	-	-	-	-	-	16	13.3
ไม่ได้ทำ	-	-	119	99.2	120	100.0	120	100.0	120	100.0	104	86.7
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- นั่งช้าง/ขี่ช้าง												
ทำ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	6.7
ไม่ได้ทำ	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	112	93.3
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
- ทำบุญ/ตักบาตร												
ทำ	5	4.2	-	-	-	-	-	-	11	9.2	47	39.2
ไม่ได้ทำ	115	95.8	120	100.0	120	100.0	120	100.0	109	90.8	73	60.8
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
กิจกรรมอื่นๆ												
- ปั่นจักรยาน												
ทำ	-	-	5	4.2	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ได้ทำ	120	100.0	115	95.8	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		บ่อมปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด้านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ตกปลา												
ทำ	1	0.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ได้ทำ	119	99.2	-	-	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
9. ความต้องการสิ่ง												
อำนวยความสะดวก												
- ไม่ต้องการ	22	18.3	18	15.0	8	6.7	21	17.5	6	5.0	23	19.2
- ไม่ต้องการ ยกเว้น	26	21.7	16	13.3	14	11.7	27	22.5	8	6.7	15	12.5
เส้นทางเดินเท้า												
- เพื่อป้องกันผลกระทบต่อ	21	17.5	21	17.5	17	14.2	30	25.0	13	10.8	23	19.2
พื้นที่												
- เพื่อป้องกันผลกระทบและ	21	17.5	13	10.8	23	19.2	16	13.3	26	21.7	28	23.3
ป้องกันอันตราย อาทิ												
สะพาน												

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- สิ่งอำนวยความสะดวก เบื้องต้น อาทิ ถึงขยะ ห้องสุขา เต้นท์	16	13.3	31	25.8	35	29.2	22	18.3	38	31.7	20	16.7
- สิ่งอำนวยความสะดวกทุก ประเภท บ้านพัก ร้านขาย สินค้า ลานจอดรถ	14	11.7	21	17.5	23	19.2	4	3.3	29	24.2	11	9.2
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
10. ความเป็นธรรมชาติ												
- สูงมาก ไม่มีการพัฒนา	17	14.2	13	10.8	19	15.8	14	11.7	-	-	5	4.2
- สูง มีการพัฒนาเล็กน้อย	37	30.8	40	33.3	46	38.3	46	38.3	8	6.7	29	24.2
- ค่อนข้างสูง มีการพัฒนา ปานกลาง	42	35.0	48	40.0	44	36.7	42	35.0	41	34.2	59	49.2
- น้อย มีการพัฒนาระดับ ปานกลาง-สูง	23	19.2	17	14.2	10	8.3	17	14.2	50	41.7	25	20.8

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี้ย		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- น้อยมาก มีการพัฒนาสูง	1	0.8	2	1.7	1	0.8	1	0.8	10	8.3	1	0.8
- มีความเป็นเมือง การ พัฒนาสูงมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	11	9.2	1	0.8
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
11. ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการ												
- ไม่มีพื้นที่ที่มีการพัฒนา	12	10.0	3	2.5	14	11.7	4	3.3	2	1.7	9	7.5
- ร้อยละ 10	36	30.0	41	34.2	44	36.7	49	40.8	31	25.8	31	25.8
- ร้อยละ 11-20	27	22.5	27	22.5	24	20.0	46	38.3	40	33.3	30	25.0
- ร้อยละ 21-50	34	28.3	30	25.0	20	16.7	13	10.8	25	20.8	32	26.7
- มากกว่าร้อยละ 50	9	7.5	16	13.3	15	12.5	8	6.7	19	15.8	12	10.0
- มีการพัฒนาทั้งหมด	2	1.7	3	2.5	3	2.5	-	-	3	2.5	6	5.0
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. เวลาที่ใช้ในพื้นที่												
- 1 ชั่วโมง	13	10.8	57	47.5	88	73.3	10	8.3	19	15.8	13	10.8
- 2 ชั่วโมง	43	35.8	18	15.0	29	24.2	9	7.5	51	42.5	36	30.0
- มากกว่า 2 ชั่วโมง	37	30.8	8	6.7	3	2.5	20	16.7	45	37.5	14	11.7
- ค้าง 1 คืน	8	6.7	16	13.3	-	-	36	30.0	4	3.3	14	11.7
- ค้าง 2 คืน	17	14.2	18	15.0	-	-	34	28.3	1	0.8	34	28.3
- ค้าง 3 คืน	2	1.7	3	2.5	-	-	11	9.2	-	-	9	7.5
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0
4. ลักษณะกลุ่มเดินทาง												
- กลุ่มครอบครัว/ญาติ	33	27.5	18	15.0	35	29.2	47	39.2	36	30.0	14	11.7
- กลุ่มเพื่อน	59	49.2	50	41.7	34	28.3	47	39.2	54	45.0	86	71.7
- กลุ่มที่ทำงาน	14	11.7	10	8.3	10	8.3	7	5.8	11	9.2	11	9.2
- ท่านมาโดยลำพัง	5	4.2	1	0.8	-	-	4	3.3	4	3.3	3	2.5
- ท่านมากับบริษัททัวร์	-	-	33	27.5	30	25.0	3	2.5	2	1.7	-	-

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล		ป้อมเปี		น้ำตกเกริงกระเวีย		อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม		ด่านพระเจดีย์ สามองค์		สะพานมอญ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
12. ผลกระทบที่พบเห็น												
- ไม่พบเห็นผลกระทบ	12	10.0	26	21.7	21	17.5	22	18.3	3	2.5	17	14.2
- พบเห็นบ้างเล็กน้อย	61	50.8	43	35.8	53	44.2	39	32.5	20	16.7	45	37.5
- พบเห็นปานกลาง	34	28.3	43	35.8	31	25.8	49	40.8	70	58.3	48	40.0
- พบเห็นค่อนข้างมาก	9	7.5	6	5.0	8	6.7	9	7.5	17	14.2	6	5.0
- พบเห็นมาก	3	2.5	2	1.7	4	3.3	1	0.8	9	7.5	4	3.3
- พบเห็นมากที่สุด	1	0.8	-	-	3	2.5	-	-	1	0.8	-	-
รวม	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0	120	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

3. ประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

การศึกษาประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในแหล่งท่องเที่ยวทำการศึกษาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสพการณ์ด้านนันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านสังคม มีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งหมด 16 ปัจจัย ดังต่อไปนี้ การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศธรรมชาติ การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ความเป็นอิสระที่ปราศจากการควบคุม ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ การพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ การใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ และการพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ แบ่งระดับของประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ได้รับประสพการณ์ระดับต่ำได้รับประสพการณ์ระดับปานกลาง และได้รับประสพการณ์ระดับสูง ซึ่งมีเกณฑ์ในการจำแนกประสพการณ์นันทนาการดังแสดงในบทที่ 3 หน้า 43-45 และตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในแหล่งท่องเที่ยว มีรายละเอียดแยกเป็นพื้นที่ดังนี้

3.1 เมืองบาดาล

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับบริเวณเมืองบาดาล ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสพการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงที่สุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง ($\bar{x} = 8.4$) การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ และความเป็นอิสระปราศจากการควบคุม ($\bar{x} = 8.3$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ ($\bar{x} = 8.2$) ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ ($\bar{x} = 7.7$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{x} = 7.2$) ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 7.1$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(N = 720)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล			ป้อมเปี้ย			น้ำตกเกริงกระเวีย			อุทยานแห่งชาติเขาสก			ด้านพระเจดีย์สามองค์			สะพานมอญ		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ	120	8.2	สูง	120	8.3	สูง	120	8.1	สูง	120	8.4	สูง	120	4.8	ปานกลาง	120	8.1	สูง
2. การได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ	120	6.6	ปานกลาง	120	6.9	ปานกลาง	120	7.0	ปานกลาง	120	6.8	ปานกลาง	120	5.1	ปานกลาง	120	6.3	ปานกลาง
3. การได้ศึกษาเรียนรู้/ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน	120	7.2	สูง	120	6.0	ปานกลาง	120	6.4	ปานกลาง	120	6.7	ปานกลาง	120	5.4	ปานกลาง	120	7.1	สูง
4. ความเรียบง่าย วิถี สันโดษ	120	7.7	สูง	120	8.2	สูง	120	7.7	สูง	120	8.3	สูง	120	5.8	ปานกลาง	120	7.7	สูง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล			ป้อมปี			น้ำตกเกริง กระเวีย			อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม			ด่านพระเจดีย์ สามองค์			สะพานมอญ		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
5. การได้หลักหนี จากความแออัด และเสียงอึกทึก ของเมือง	120	8.4	สูง	120	8.4	สูง	120	8.3	สูง	120	8.8	สูง	120	5.6	ปาน กลาง	120	8.4	สูง
6. การได้ฟังพา ตนเอง/ทดสอบ ความสามารถ ของตนเอง	120	6.9	ปาน กลาง	120	7.2	สูง	120	7.0	ปาน กลาง	120	7.4	สูง	120	4.1	ปาน กลาง	120	6.6	ปาน กลาง
7. การได้ฝึกฝนทักษะ ในการประกอบกิจกรรม การท่องเที่ยว	120	6.3	ปาน กลาง	120	7.1	สูง	120	6.9	ปาน กลาง	120	7.3	สูง	120	4.3	ปาน กลาง	120	6.5	ปาน กลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล			ป้อมเปี			น้ำตกเกริง กระเวีย			อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม			ด่านพระเจดีย์ สามองค์			สะพานมอญ		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
8. การได้ผจญภัย/ เสี่ยงภัย	120	5.8	ปาน กลาง	120	6.0	ปาน กลาง	120	6.2	ปาน กลาง	120	6.1	ปาน กลาง	120	4.0	ต่ำ	120	5.7	ปาน กลาง
9. การได้พบปะ กับผู้คนใหม่ๆ	120	7.0	ปาน กลาง	120	6.3	ปาน กลาง	120	7.1	สูง	120	7.0	ปาน กลาง	120	5.4	ปาน กลาง	120	7.1	สูง
10. การได้พักผ่อน ในบรรยากาศ ที่สงบ	120	8.3	สูง	120	8.3	สูง	120	8.1	สูง	120	8.8	สูง	120	5.4	ปาน กลาง	120	8.3	สูง
11. ความเป็นอิสระ ที่ปราศจาก การควบคุม	120	8.3	สูง	120	8.1	สูง	120	8.0	สูง	120	8.4	สูง	120	6.1	ปาน กลาง	120	8.3	สูง
12. ความสะดวก สบายจากการ ประกอบกิจกรรม การท่องเที่ยว	120	7.1	ปาน กลาง	120	7.5	สูง	120	7.4	สูง	120	7.2	สูง	120	5.8	ปาน กลาง	120	7.6	สูง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล			บ่อมปี			น้ำตกเกริงกระเวีย			อุทยานแห่งชาติเขาแหลม			ด่านพระเจดีย์สามองค์			สะพานมอญ		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
13. มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ	120	6.7	ปานกลาง	120	7.4	สูง	120	6.9	ปานกลาง	120	6.8	ปานกลาง	120	5.5	ปานกลาง	120	7.1	สูง
14. พบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบภายในพื้นที่	120	4.2	ปานกลาง	120	7.5	สูง	120	5.6	ปานกลาง	120	7.2	สูง	120	5.5	ปานกลาง	120	4.4	ปานกลาง
15. ใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบภายในพื้นที่	120	4.7	ปานกลาง	120	7.4	สูง	120	6.2	ปานกลาง	120	7.4	สูง	120	5.9	ปานกลาง	120	5.2	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	เมืองบาดาล			ป้อมเปี			น้ำตกเกริง กระเวีย			อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม			ด้านพระเจดีย์ สามองค์			สะพานมอญ		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
16. พบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่	120	5.7	ปานกลาง	120	5.8	ปานกลาง	120	6.3	ปานกลาง	120	5.3	ปานกลาง	120	6.1	ปานกลาง	120	5.6	ปานกลาง
ผลรวม	120	6.8	ปานกลาง	120	7.3	สูง	120	7.1	สูง	120	7.4	สูง	120	5.3	ปานกลาง	120	6.9	ปานกลาง
เขตการท่องเที่ยว	SPM			SPNM			SPNM			SPNM			RN-M			SPM		

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 4.1 ถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ ($\bar{x} = 7.0$) การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 6.9$) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ ($\bar{x} = 6.7$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ ($\bar{x} = 6.6$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 6.3$) การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย ($\bar{x} = 5.8$) การพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.7$) การใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.7$) และการพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.2$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 6.8 ซึ่งจัดเป็นประเภทประสบการณ์ธรรมชาติกึ่งสนโดซ์ใช้ยานยนต์ และพบว่า สอดคล้องกับผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ เนื่องจาก เมืองบาดาล อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดซ์ใช้ยานยนต์เช่นเดียวกัน

3.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี)

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี) ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง ($\bar{x} = 8.4$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ และการได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ($\bar{x} = 8.3$) ความเงียบ สงบ วิเวก สนโดซ์ ($\bar{x} = 8.2$) ความเป็นอิสระ ปราศจากการควบคุม ($\bar{x} = 8.1$) ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 7.5$) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ และการใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 7.4$) การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 7.2$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 7.1$)

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 4.1 ถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ ($\bar{x} = 6.9$) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ ($\bar{x} = 6.3$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และการได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย ($\bar{x} = 6.0$) การพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.8$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.3 ซึ่งจัดเป็นประเภทประสบการณ์ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ พบว่าไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ่อปี) อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์

3.3 น้ำตกเกริงกระเวีย

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับบริเวณน้ำตกเกริงกระเวีย ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง ($\bar{x} = 8.3$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ และการได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ($\bar{x} = 8.1$) ความเป็นอิสระปราศจากการควบคุม ($\bar{x} = 8.0$) ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ ($\bar{x} = 7.7$) ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 7.4$) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ ($\bar{x} = 7.1$)

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 4.1 ถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ และการได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 7.0$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ ($\bar{x} = 6.9$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{x} = 6.4$) การพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่

เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 6.3$) การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย และการใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 6.2$) การพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.6$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.1 ซึ่งจัดเป็นประเภทประสบการณ์ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ พบว่า ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจาก น้ำตกเกริงกระเวีย อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลม ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง และการได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ($\bar{x} = 8.8$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ และความเป็นอิสระปราศจากการควบคุม ($\bar{x} = 8.4$) ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ ($\bar{x} = 8.3$) การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง และการใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 7.4$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 7.3$) ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 7.2$)

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ตั้งแต่ 4.1 ขึ้นไปถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ ($\bar{x} = 7.0$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ ($\bar{x} = 6.8$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{x} = 6.7$) การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย ($\bar{x} = 6.1$) และการพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.3$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.4 ซึ่งจัดเป็นประเภทประสบการณ์ธรรมชาติถึงขั้นดีโดยไม่ต้องใช้ยานยนต์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ พบว่า ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจาก อุทยานแห่งชาติเขาแหลมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.5 ด้านพระเจดีย์สามองค์

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับบริเวณด้านพระเจดีย์สามองค์ ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 4.1 ถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความเป็นอิสระปราศ จากการควบคุม และการพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 6.1$) ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ และความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 5.8$) การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง ($\bar{x} = 5.6$) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ และการพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.5$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ และการได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ($\bar{x} = 5.4$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ และการใช้ปายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.1$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.8$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.3$) การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 4.1$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ พบเพียงปัจจัยเดียวคือ การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย ($\bar{x} = 4.0$)

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 5.3 ซึ่งจัดเป็นเขตท่องเที่ยวพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ พบว่า ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจาก ด้านพระเจดีย์สามองค์ อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง

3.6 สะพานมอญ

จากผลการวิเคราะห์ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับบริเวณสะพานมอญ ในตารางที่ 12 พบว่า

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 7.1 ถึง 10.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้หลักหินจากความแออัดและเสียงอึกทึกของ เมือง ($\bar{x} = 8.4$) การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ และความเป็นอิสระปราศจากการควบคุม ($\bar{x} = 8.3$) การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ ($\bar{x} = 8.1$) ความเงียบสงบ วิเวก สันโดษ ($\bar{x} = 7.7$) ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 7.6$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ ($\bar{x} = 7.1$)

สำหรับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 4.1 ถึง 7.0) เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาตามลำดับ ได้แก่ การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 6.6$) การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 6.5$) การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ ($\bar{x} = 6.3$) การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย ($\bar{x} = 5.7$) การพบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.6$) การใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 5.2$) และการพบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.4$)

ส่วนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ยของประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่ 1.0 ถึง 4.0) ไม่พบในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของประสบการณ์ทั้งหมด 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 6.9 ซึ่งจัดเป็นประเภทประสบการณ์ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการ

จำแนกเขตท่องเที่ยวโดยปัจจัยกายภาพ พบว่า ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจาก สะพานมอญ อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้โดยใช้ปัจจัยกายภาพและการจัดการพื้นที่ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

การเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว มีรายละเอียด ดังตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกได้โดยปัจจัยด้านกายภาพและปัจจัยด้านสังคม

แหล่งท่องเที่ยว	ด้านกายภาพ	ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว
1. เมืองบาดาล	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ใช้ ยานยนต์	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ใช้ ยานยนต์	ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
2. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ (ป้อมเปี)	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ใช้ ยานยนต์	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ไม่ใช้ ยานยนต์	ทางธรรมชาติ
3. น้ำตกเกริงกระเวีย	พื้นที่ธรรมชาติมนุษย์ สร้างขึ้น	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ไม่ใช้ ยานยนต์	ทางธรรมชาติ
4. อุทยานแห่งชาติ เขาแหลม	พื้นที่ธรรมชาติมนุษย์ สร้างขึ้น	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ไม่ใช้ ยานยนต์	ทางธรรมชาติ
5. ด่านพระเจดีย์สามองค์	พื้นที่เมือง	พื้นที่ธรรมชาติมนุษย์ สร้างขึ้น	ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
6. สะพานมอญ	พื้นที่เมือง	พื้นที่กึ่งสนโดซ์ใช้ ยานยนต์	ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

ที่มา: ประมวลผลจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และจากการสำรวจ

ตารางที่ 13 นำเสนอการเปรียบเทียบ ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการที่ใช้ปัจจัยกายภาพและด้านการจัดการพื้นที่เป็นปัจจัยหลักในการจำแนกด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ กับผลการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามถึงปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับประสบการณ์

นั้นหนาการณ์ักท่องเที่ยวได้รับจริงในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแตกต่างกันแต่มีทิศทางความแตกต่างอย่างเป็นระบบในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ผลของการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยแบบสอบถามจากประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับให้ผลที่แสดงถึงประสบการณ์ที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งสงบ สันโดษ มากกว่าผลของการจำแนกที่ได้จากปัจจัยกายภาพเพียงประการเดียว เนื่องจากว่า ปัจจัยการเข้าถึงและความห่างไกลของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความสอดคล้องกับปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ และลักษณะทางสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับ พบว่าเฉพาะเมืองบาดาลเท่านั้น ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตรงกัน เมื่อพิจารณาความไม่สอดคล้องกันของทั้ง 2 ปัจจัยในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. เมืองบาดาล จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ และเมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคม ก็พบว่าอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ เช่นเดียวกัน โดยเมืองบาดาลจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
2. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ่อมปี) จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ แต่เมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ่อมปี) จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3. น้ำตกเกริงกระเวีย จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น แต่เมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ น้ำตกเกริงกระเวียจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
4. อุทยานแห่งชาติเขาแหลม จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น แต่เมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
5. ด่านพระเจดีย์สามองค์ จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง แต่เมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น ด่านพระเจดีย์สามองค์จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
6. สะพานมอญ จากปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง แต่เมื่อจำแนกโดยใช้ปัจจัยทางด้านสังคมอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ สะพานมอญจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ข้อวิจารณ์

เมืองบาดาล จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในพื้นที่กึ่งสนโดโซไชนานยนต์ ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 6.8 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสนโดโซไชนานยนต์ จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกัน จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามพบว่าลักษณะของการเข้าถึงอยู่ในระดับที่ง่ายจากถนนสายหลัก แต่นักท่องเที่ยวต้องลงเรือเพื่อเดินทางไปยังเมืองบาดาล สภาพรอบข้างของพื้นที่ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นที่ตั้งของชุมชนและรีสอร์ทเป็นจำนวนมาก จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่ได้รับ แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว unseen Thailand จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปเป็นจำนวนมาก ลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นประเภทพื้นที่กึ่งสนโดโซไชนานยนต์ ดังแสดงในภาพที่ 8

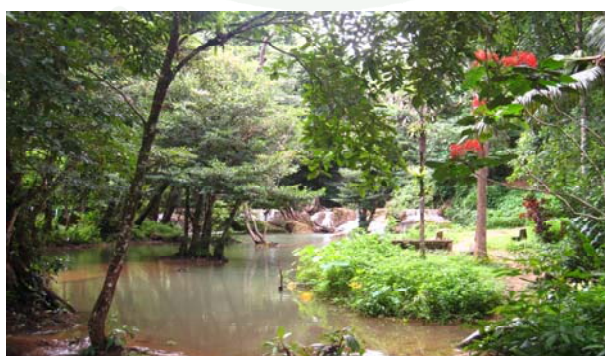
ภาพที่ 8 ทศนียภาพทั่วไปของเมืองบาดาล

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเป็) จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในพื้นที่กึ่งสนโดโซไชนานยนต์ ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.3 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสนโดโซไชนานยนต์ จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามพบว่าลักษณะของการเข้าถึงอยู่ในระดับที่ง่ายจากถนนสายหลัก พื้นที่โดยรอบเป็นที่พื้นที่ธรรมชาติ อยู่ริมอ่างเก็บน้ำ เขื่อนวชิราลงกรณ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ร้านค้าสวัสดิการ บ้านพัก พื้นที่กางเต้นท์ ถึงแม้ว่าการเข้าถึงทำได้สะดวกมาก แต่นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์ยังได้รับประสบการณ์หรือสัมผัสได้ถึงความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ได้อย่างมากประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นลักษณะพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดโซไชนานยนต์ ดังแสดงในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ทศนียภาพทั่วไปของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี)

น้ำตกเกริงกระเวีย จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.1 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช่นันทนาการ จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากการสำรวจพื้นที่การเข้าถึงน้ำตกเกริงกระเวีย เข้าถึงได้ง่ายมาก เนื่องจากตัวน้ำตกตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก บริเวณน้ำตกยังมีความสวยงามตามธรรมชาติ เหมาะแก่การเล่นน้ำ และพักผ่อนจากการเดินทาง และมีจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างในพื้นที่ เช่น ร้านอาหาร ศาลาพักผ่อน สำหรับแวะรับประทานอาหารได้ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ก็ไม่ได้ขัดกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่ ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์ยังได้รับประสบการณ์หรือสัมผัสได้ถึง ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ได้อย่างมากประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นันทนาการ ดังแสดงในภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ทศนียภาพทั่วไปของน้ำตกเกริงกระเวีย

อุทยานแห่งชาติเขาแหลม จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมีมนุษย์สร้างขึ้น ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.4 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นันทนาการ จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากการสำรวจพื้นที่การเข้าถึงตัวที่ทำการอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับที่ค่อนข้างง่ายจากถนนสายหลัก แต่สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปยังมีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ขึ้นอย่างหนาแน่น บริเวณพื้นที่ที่มีความชันสูง เช่น บริเวณริมลำห้วยหรือตามร่องห้วย จะมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นเป็นพิเศษ มีสภาพคล้ายป่าดงดิบ พื้นที่ป่าส่วนมากอยู่บริเวณทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติ แต่เนื่องจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาแหลม อยู่ใกล้กับถนนสายหลักมากทำให้การจำแนกด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมีมนุษย์สร้างขึ้น แต่นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์ยังได้รับประสบการณ์หรือสัมผัสได้ถึงความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ได้อย่างมาก ประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นลักษณะพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นันทนาการ ดังแสดงในภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ทักษะภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติเขาแหลม

ด้านพระเจดีย์สามองค์ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 5.3 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมีมนุษย์สร้างขึ้น จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากการสำรวจพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ถนนสายหลัก แต่อยู่สุดชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย การเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมีความตั้งใจจริงในการเลือกมาเที่ยงแหล่งท่องเที่ยวนี้ การพัฒนาโดยรอบของด้านเจดีย์ก็ยังไม่มีการพัฒนามากนัก ระหว่างทางไปมีสภาพธรรมชาติสูง แต่บางส่วนก็มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเนื่องจากเป็นเขตชายแดน มีแรงงานราคาถูก จึงเป็นปัจจัยให้นักลงทุนเลือกเป็นบริเวณนี้เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์จากตัวแหล่งท่องเที่ยว และได้รับจากบริเวณระหว่างทางไปแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นลักษณะพื้นที่ธรรมชาติมีมนุษย์สร้างขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ทศนียภาพทั่วไปของด้านพระเจดีย์สามองค์

สะพานมอญ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 16 ปัจจัย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 6.9 ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสนโดซ์ไชยานยนต์ จากการเปรียบเทียบพบว่า ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากการสำรวจพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ถนนสายรอง สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ สะพานมอญเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของอำเภอสังขละบุรี ทั้งมาชมวิวทิวทัศน์ของทะเลสาบเขื่อนวชิราลงกรณ์ บนสะพานไม้ที่มีความยาวที่สุดในประเทศไทย ได้ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวมอญ ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อีกฝากฝั่งของสะพานมอญ จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปเข้าไปประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์ยังได้รับประสบการณ์หรือสัมผัสได้ถึงความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ได้อย่างมาก ประสบการณ์ที่ได้รับจึงเป็นประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดซ์ไชยานยนต์ ดังแสดงในภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ทศนียภาพทั่วไปของสะพานมอญ

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้เกณฑ์จาก คู่มือการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขียนโดย ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์ และคณะ (2547) ซึ่งเมื่อนำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้จำแนกในเขตพื้นที่อำเภอสังขละบุรี ซึ่งสภาพภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรีกว่าร้อยละ 70 ของพื้นที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลให้ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามแนวของถนนสายหลัก แม้แต่พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ซึ่งจากสภาพพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติสูง แต่เมื่อใช้เกณฑ์ทางกายภาพ และการจัดการพื้นที่ วิเคราะห์ออกมาแล้วได้เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับสภาพพื้นที่จริง เนื่องจากตัวที่ทำการอุทยานตั้งอยู่ติดถนนสายหลัก ในระยะทางไม่ถึง 1 กิโลเมตร ดังนั้นในการใช้เกณฑ์ในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งการนำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี ครั้งนี้ยังต้องพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมด้วยเช่น ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว อาจต้องพิจารณาเรื่องขอบเขตของพื้นที่ท่องเที่ยวประกอบกับเรื่องที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการจำแนกเขตการท่องเที่ยวในสภาพพื้นที่ทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกันต้องใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาการจำแนกเขตการท่องเที่ยว โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอสังขละบุรีได้ 6 เขต ซึ่งแตกต่างจาก เรณูภา รัชโน (2547) ที่ทำการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในโครงการการท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกเขตการท่องเที่ยวได้ 7 เขต ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสภาพพื้นที่และขนาดของพื้นที่ที่ทำการศึกษามีความแตกต่างกัน โดยพื้นที่ศึกษาครั้งนี้คืออำเภอสังขละบุรี เป็นพื้นที่ที่มีขนาดเล็กกว่าโครงการท่องเที่ยวพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขาน ซึ่งมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า จึงส่งผลให้ความหลากหลายของเขตการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรีมีความหลากหลายน้อยลงด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากการจำแนกเขตใช้ลักษณะทางด้านกายภาพ แล้วโดยส่วนใหญ่ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้ถนนสายหลักในระยะทาง 1 กิโลเมตร เขตที่จำแนกได้ส่วนใหญ่จึงเป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ในการปรับเขตการท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากปัจจัยกายภาพ สังคม และการจัดการพื้นที่ร่วมด้วย

ส่วนผลการศึกษาในด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบในพื้นที่นั้น พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือก คือ การพักผ่อน และชมธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาเครือข่ายวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดกาญจนบุรี ของสำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2551) ที่กล่าวว่าอำเภอสังขละบุรีมีความพร้อมของทรัพยากรในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนักท่องเที่ยวยังต้องการเดินทางเพื่อไปพักผ่อนและสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนั้น ในการดำเนินการจัดการพื้นที่นั้น จะต้องมีการพัฒนาให้พื้นที่ยังคงความเป็นธรรมชาติมากที่สุด และต้องรักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติไว้เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ดำเนินไปอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านประสบการณ์นันทนาการ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ผู้วิจัยกำหนดปัจจัยในการจำแนกเขตการท่องเที่ยว 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระยะห่างจากถนนสายหลัก ขนาดของพื้นที่ธรรมชาติที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามวิธีการของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ทั้งสิ้น 6 เขต ได้แก่

1.1 เขตพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (primitive [P]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 2,158.3 ตารางกิโลเมตร พบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตการท่องเที่ยวประเภทนี้ 1 แหล่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

1.2 เขตพื้นที่กึ่งธรรมชาติสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ยนต์ (semi-primitive non-motorized [SPNM]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 28.9 ตารางกิโลเมตร ไม่พบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตการท่องเที่ยวประเภทนี้

1.3 เขตพื้นที่กึ่งธรรมชาติสันโดษใช้ยานยนต์ (semi-primitive motorized [SPM]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 733.7 ตารางกิโลเมตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำรวจพบในพื้นที่เขตนี้มี 4 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำแก้วสุวรรณค์บันดาล น้ำตกตะเคียนทอง เมืองบาดาล และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่)

1.4 เขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น (roaded natural-modified [RN-M]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 126.4 ตารางกิโลเมตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำรวจพบในพื้นที่เขตนี้ มี 5 แหล่ง ได้แก่ น้ำตกกระเต็งเจ็ง น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกไคช่องถ่อง บึงเกริงกระเวีย และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม

1.5 เขตพื้นที่ชนบท (rural [R]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 113.3 ตารางกิโลเมตร ไม่พบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตการท่องเที่ยวประเภทนี้

1.6 เขตพื้นที่เมือง (urban [U]) มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 8.9 ตารางกิโลเมตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำรวจพบในพื้นที่เขตนี้ มี 4 แหล่ง ได้แก่ ด่านพระเจดีย์สามองค์ ตลาดวัดวังกวัดวังกวีเวาราม และสะพานมอญ

ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวที่ทำการจำแนกได้ พบว่ามีเขตท่องเที่ยวที่สอดคล้องกัน เพียงเขตเดียว คือ พื้นที่กึ่งสนโดษใช้ยานยนต์ การทำการจำแนกด้วยปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ส่วนใหญ่เมื่อทำการจำแนกด้วยปัจจัยทางสังคมจะมีระดับของประสบการณ์ที่สูงกว่าเพราะ เนื่องมาจากเรื่องของการเข้าถึงและสภาพความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์มาก ทำให้ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับค่อนข้างสูงตามไปด้วย

2. ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในเขตท่องเที่ยว

จากผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เลือกแหล่งท่องเที่ยวที่พบในเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้ เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการศึกษาประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ได้แก่ เมืองบาดาล และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมปี่) เป็นตัวแทนเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสนโดษใช้ยานยนต์ น้ำตกเกริงกระเวีย อุทยานแห่งชาติเขาแหลม เป็นตัวแทนเขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ด่านพระเจดีย์สามองค์ สะพานมอญ เป็นตัวแทนเขตพื้นที่เมือง

ทำการศึกษาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว วิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อหาจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว ระดับของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ และจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยใช้ค่าเฉลี่ยของระดับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยใช้ค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเปรียบเทียบกับค่าคะแนนจากการจัดกลุ่มขึ้นตามช่วงชั้นโอกาสด้านประสบการณ์นันทนาการ ได้ผลดังต่อไปนี้

2.1 เมืองบาดาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.8 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์

2.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (เปือมปี่) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.3 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์

2.3 น้ำตกเกริงกระเวีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.1 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์

2.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.4 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์

2.5 ด่านพระเจดีย์สามองค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.3 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น

2.6 สะพานมอญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.9 เป็นลักษณะประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์

จากผลการศึกษาพบว่า มีเฉพาะเมืองบาดาล เท่านั้นที่ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ตรงตามเขตท่องเที่ยวที่จำแนกโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยใช้ปัจจัยด้านกายภาพและปัจจัยด้านสังคมและการจัดการพื้นที่ พบว่าเขตท่องเที่ยวจากทั้งสองปัจจัยมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของการจัดการและลักษณะทางสังคมที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวไม่สอดคล้องกับปัจจัยการเข้าถึงและความห่างไกลของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกล แต่ได้รับความนิยมนอย่างมาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปใช้ประโยชน์จำนวนมาก จนทำให้ได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากลักษณะของสภาพแหล่งท่องเที่ยวเอง นอกจากนั้นยังพบอีกว่าการจำแนกเขตท่องเที่ยว

โดยใช้ปัจจัยด้านสังคม นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ไม่หลากหลายทั้งนี้เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่างมีลักษณะหรือรูปแบบของการจัดการพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงกัน ส่งผลต่อประสบการณ์ที่ควรได้รับของนักท่องเที่ยวให้ขัดแย้งกับปัจจัยด้านกายภาพ

ดังนั้นในการนำผลของการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ไปใช้ประโยชน์ ควรพิจารณาทั้งปัจจัยด้านกายภาพ สังคม และวัตถุประสงค์ของการจัดการพื้นที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรให้ความสำคัญลำดับแรกในการกำหนดช่วงชั้นโอกาสด้านประสบการณ์นันทนาการ คือพิจารณาจากปัจจัยด้านกายภาพเป็นหลัก แล้วจึงพิจารณาปรับลักษณะทางสังคมและการจัดการพื้นที่ให้สอดคล้องกัน แต่ก็ไม่ใช้หลักเกณฑ์ที่ตายตัวเสมอไป เพราะบางครั้ง ความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยวก็มีส่วนในการพิจารณาด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเป็นกรณีๆ ไปจึงจะให้ผลดีที่สุด โดยมีแนวทางข้อเสนอแนะช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 เมืองบาดาล จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์ที่สงบ สันโดษ ควรปล่อยพื้นที่ให้เป็นธรรมชาติดั้งเดิม ปลอดจากร่องรอยของมนุษย์ หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ อาจเพิ่มเติมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยจัดเส้นทางเดินเท้าให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ เพราะในฤดูฝน พื้นทางเดินจะลื่นอาจเป็นอันตรายกับนักท่องเที่ยวได้ ควบคุมจำนวนผู้มาเยือนในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับประสบการณ์สันโดษ สงบ และเป็นอิสระอย่างแท้จริง

1.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี) จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่อยู่ในพื้นที่กึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวยังเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวพักผ่อนกับธรรมชาติ เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่ควรใช้ยานยนต์ภายในแหล่งท่องเที่ยว การเข้าไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวควรมีการแจ้งเจ้าหน้าที่เรื่องการเดินทาง วันเวลา และจุดหรือบริเวณที่จะเข้าไป รวมทั้งวันเวลาที่จะกลับออกมาทุกครั้งก่อนเข้าไปในเขตท่องเที่ยวนี้ ลักษณะของประสบการณ์นันทนาการ นักท่องเที่ยวควรได้รับความสงบ สันโดษในระดับสูง ควบคุมพื้นที่ส่วนใหญ่ให้คงความเป็นธรรมชาติ และให้ธรรมชาติที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากกว่าสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกหรือการพัฒนา และควบคุมจำนวนผู้มาเยือนเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสงบ

1.3 น้ำตกเกริงกระเวีย จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช่นายนต รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวยังเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวพักผ่อนกับธรรมชาติ เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่เรียบง่ายปานกลาง การเข้าถึงโดยจัดเส้นทางเดินเท้า หรือเส้นทางขนาดเล็กให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการปรับปรุงทัศนียภาพให้ดึงดูดความสนใจ แต่ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติดั้งเดิมทักษะการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมปานกลาง มีความสะดวกสบายมากขึ้น มีพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเน้นความสะดวกสบาย มีสิ่งก่อสร้างในลักษณะถาวร มีโอกาสพบนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ บ่อยครั้งขึ้น

1.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นายนต รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช่นายนต เนื่องจากรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวยังเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คงธรรมชาติดั้งเดิม เส้นทางเดินเท้าหรือการเข้าถึงให้ใช้เส้นทางที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องดูแลรักษาเส้นทางเป็นประจำ ห้ามใช้พาหนะและอุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิดมีเจ้าหน้าที่หรือผู้ค้นเคยกับพื้นที่นำเดินป่าหรือประกอบกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อหรือรบกวนธรรมชาติ การเข้าไปยังพื้นที่ควรมีการแจ้งเจ้าหน้าที่เรื่องการเดินทาง วันเวลา และจุดหรือบริเวณที่จะเข้าไป รวมทั้งวันเวลาที่กลับออกมาทุกครั้งก่อนเข้าไปในเขตท่องเที่ยวนี้ นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์ที่สงบ สันโดษ ควรปล่อยพื้นที่ให้เป็นธรรมชาติดั้งเดิม ปลอดจากร่องรอยของมนุษย์ หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ควบคุมจำนวนผู้มาเยือนในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับประสบการณ์สันโดษ สงบ และเป็นอิสระอย่างแท้จริง

1.5 ด่านพระเจดีย์สามองค์ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่ธรรมชาติมนุษย์สร้างขึ้น รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่เมือง เนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวกระทำได้ทุกรูปแบบการเข้าถึงรวดเร็ว มีถนนและระบบจราจรที่เอื้อให้เกิดความสะดวก สามารถรองรับ ปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวก

เกือบทุกรูปแบบ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เครื่องกวดเงินอัตโนมัติ เป็นต้น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจ กฎระเบียบและการรักษากฎหมายสำหรับคนหมู่มาก อยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน มีการดัดแปลงหรือพัฒนาพื้นที่มากขึ้น จนมีความเป็นธรรมชาติหลงเหลืออยู่น้อยมาก ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวสูง และมีโอกาสพบเจอนักท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่เสมอ

1.6 สะพานมอญ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ และการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่เมือง ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมที่นักท่องเที่ยวได้รับจัดอยู่ในเขตท่องเที่ยวประเภทพื้นที่กึ่งชนบทใช้ยานยนต์ รูปแบบของการท่องเที่ยวควรเป็นเขตพื้นที่ชนบท เนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวนี้ มีจุดเด่นเรื่องวิถีชีวิตชาวมอญ ส่วนการเข้าถึงค่อนข้างรวดเร็ว มีระบบถนนที่เอื้อให้เกิดความสะดวก สามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุกรูปแบบที่สามารถจัดให้มีได้ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบให้น่าสนใจ มีความทันสมัย อาจเลียนแบบธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สำหรับรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจำนวนมากบ้านพักมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่ โรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้ ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวสูง และมีโอกาสพบเจอนักท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาสามารถใช้เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้สามารถนำไปปรับใช้กับแผนยุทธศาสตร์ ที่กำหนดให้จังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีข้อเสนอแนะในส่วนแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอสังขละบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เมืองบาดาล การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของเมืองบาดาลนักท่องเที่ยวทุกคนต้องอาศัยเรือยนต์ เพื่อเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จึงควรมีการให้ความรู้กับคนขับเรือ ให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สามารถอธิบายหรือเล่าถึงประวัติของเมืองบาดาลได้ ท้องถิ่นอาจจัดทำแผ่นพับ ป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ท้องถิ่นควรมีการจัดการเรื่องขยะในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาทางเดินชั่วคราวในช่วงฤดูฝนให้อิงกับธรรมชาติไม่ทำลายทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านความรู้ และด้านงบประมาณ เพื่อพัฒนาปรับปรุงเมืองบาดาล ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น

2.2 หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (ป้อมเปี) ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่นเจ้าหน้าที่อุทยาน เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณจุดชมวิวให้เอื้อประโยชน์กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ทางเดินเท้าลงไปยังจุดชมวิว บริเวณนั้นยังเป็นทางเดินที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดอันตรายกับนักท่องเที่ยวได้ เพิ่มเติมที่นั่งพักของนักท่องเที่ยว ใช้วัสดุธรรมชาติไม่ขัดกับสภาพธรรมชาติ ปรับปรุงเพิ่มเติมเรื่อง ถังขยะ ห้องน้ำ ห้องสุขา ไฟฟ้าส่องสว่าง ซึ่งพบว่ายังมีไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าจากถนนใหญ่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว จะมีระยะทางไม่ไกลมากนัก ประมาณ 1.5 กิโลเมตร แต่ก็อุปสรรคให้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถส่วนตัว เสนอให้มีการให้บริการรับส่งนักท่องเที่ยว

2.3 น้ำตกเกริงกระเวีย ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ของน้ำตกเกริงกระเวียให้สวยงามขึ้น เช่น ที่นั่งพักบริเวณน้ำตก เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป้ายบอกชื่อพันธุ์ไม้บริเวณน้ำตก เป็นต้น เพิ่มเติมเรื่องห้องน้ำ และถังขยะที่ยังมีไม่เพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดการเรื่องความสะอาดบริเวณรอบๆน้ำตก

2.4 อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ภายในอุทยานแห่งชาติเขาแหลม มีการจัดการที่ดีอยู่แล้ว มีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลนักท่องเที่ยว มีการใช้ป้ายเตือน ป้ายบอกทาง ให้กับนักท่องเที่ยว แต่ปัญหาที่ควรมีการปรับปรุงคือ ปริมาณห้องน้ำที่ยังมีไม่เพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในหน้าเทศกาลที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ภายในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมเป็นจำนวนมาก จึงอยากให้ทางอุทยานฯ มีการเพิ่มเติมแก้ไขเรื่องปริมาณห้องน้ำ

2.5 ด่านพระเจดีย์สามองค์ ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อมีการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มเติมจุดบริการนักท่องเที่ยว ปรับปรุงเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ และจำนวนถังขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว จัดทำป้ายบอกทาง ทำแผนที่แสดงถึงแหล่งท่องเที่ยวรอบๆบริเวณด่านพระเจดีย์สามองค์

2.6 สะพานมอญ ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากท้องถิ่น และคนในชุมชน จัดทำประวัติสะพานมอญ ในรูปของแผ่นพับ ป้ายประกาศ หรือจัดอบรมมัคคุเทศก์ชุมชน ให้พูดถึงประวัติของสะพานมอญไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบประวัติที่แท้จริงตรงกัน เพิ่มเติมเรื่องการบริการของรถสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้มาด้วยรถยนต์ส่วนตัว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

3.1 ควรพิจารณาเรื่องฤดูกาลในการสำรวจในพื้นที่จริง เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวในแต่ละเขตสอดคล้องกับลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจริงมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ และปัจจัยทางด้านสังคม เพื่อใช้จำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย ยกตัวอย่างเช่น ปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้เขตท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสอดคล้องกับลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจริงมากยิ่งขึ้น

3.3 การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจำแนกเขตท่องเที่ยว จัดทำในลักษณะของพื้นที่ขนาดใหญ่ ภายหลังจากทำการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แล้ว ควรทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเป็นรายจุดอีกครั้ง โดยใช้แบบประเมินที่สอดคล้องกับปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการจำแนก และเพิ่มเติมการประเมินในส่วนของการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจริง

3.4 ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ เพื่อใช้จำแนกเขตท่องเที่ยว ด้านการจัดการพื้นที่ และด้านสังคม นั้นควรทำการศึกษาเพื่อหาปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ที่มีความสอดคล้องรูปแบบหรือลักษณะการท่องเที่ยวของคนในประเทศไทย

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. 2553. ข้อมูลผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยวรายจังหวัดปี 2552. (Online). www.tourism.go.th/2009/th/statistic/tourism.php, 19 มิถุนายน 2554.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2541. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- จันทนาภรณ์ อำพลจันทร์. 2544. การประยุกต์แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาอุทยานและนันทนาการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณอมา ปัญญพิชญ์. 2552. การศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาวนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดรรชนี เอมพันธุ์ และ สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. 2539. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: แนวคิดหลักการและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรรชนี เอมพันธุ์, สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และ เรณูภา รัชโน. 2547. คู่มือการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิยะรัตน์ สุริยฉาย. 2546. การวิเคราะห์ประสบการณ์ที่พึงปรารถนาและความชอบของนักท่องเที่ยวเพื่อกำหนดกลุ่มชั้นโอกาสด้านนันทนาการ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาอุทยานและนันทนาการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เรณูภา รัชโน. 2547. การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในโครงการท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาอุทยานและนันทนาการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณ วรชวานิช. 2539. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2541. **คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

สรศักดิ์ กลิ่นดาว. 2542. **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์: หลักการเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม. 2551. **รายงานการศึกษาเครือข่ายวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดกาญจนบุรี**. (Online). www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments/วิจัยSMEs/สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ/รายงานการศึกษาเครือข่ายวิสาหกิจ%2066/2-karnchanaburi.pdf, 14 มิถุนายน 2554.

สิริกร กาญจนสุนทร. 2555. **ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนพัฒนา**. เอกสารประกอบการสอน วิชาการระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและการบริหารการพัฒนา. สาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิริพร กมลธรรม. 2546. **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เบื้องต้น**. (Online). [http://kmcenter.rid.go.th/kmc14/gis_km14/gis_km14\(40\).pdf](http://kmcenter.rid.go.th/kmc14/gis_km14/gis_km14(40).pdf), 9 เมษายน 2555.

สุเพชร จิระจรกุล. 2552. **เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ArcGIS Desktop 9.3.1**. นนทบุรี: บริษัท เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

สุภวรรณ สิงห์คะ. 2545. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรอนงค์ เฉียบแหลม. 2553. “การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช.” **วารสารสงขลา นครินทร์** 16 (3): 365.

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....
วันที่...../...../.....เวลา.....

แบบสอบถาม

เรื่อง การวิเคราะห์ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกโดยใช้หลักการช่วงชั้นโอกาส
ด้านนันทนาการ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวลักษณชนก
ชินเจริญทรัพย์ นิสิตปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์การวางแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อ
ศึกษาถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกโดยใช้
หลักการช่วงชั้นโอกาสด้านประสบการณ์นันทนาการ ซึ่งเป็นแนวคิดในการวางแผนที่สำคัญ
กับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการประกอบกิจกรรมในพื้นที่เป็นหลัก โดยทำ
การจำแนกพื้นที่โดยใช้ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่ ผลการ
ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์กับการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า
และน่าพึงพอใจเมื่อมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว และเกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยว
ให้น้อยที่สุด

คำถามชุดนี้มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกโดยใช้หลักการช่วงชั้น
โอกาสด้านนันทนาการ

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ สำหรับคำตอบที่ท่านต้องการ และ/หรือ ระบุข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. การศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษา	☐ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ 4. อาชีวหรือเทียบเท่า
☐ 5. อนุปริญญา	☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี	☐ 8. อื่นๆ.....

4. อาชีพ

☐ 1. นักเรียน/นักศึกษา	☐ 2. ข้าราชการ
☐ 3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ 4. พนักงานบริษัทเอกชน
☐ 5. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	☐ 6. รับจ้าง
☐ 7. เกษตรกร	☐ 8. อื่นๆ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน

6. ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่ในเขตจังหวัด(ระบุ)

☐ 1. ภาคเหนือ	☐ 2. ภาคใต้
☐ 3. ภาคกลาง	☐ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
☐ 5. ภาคตะวันออก	☐ 6. กรุงเทพมหานคร
☐ 7. ต่างประเทศ (ระบุ).....	

**ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จำแนกโดยใช้หลักการช่วงชั้นโอกาส
ด้านนันทนาการ**

7. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ รวมครั้งนี้ด้วย.....ครั้ง

8. ในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในครั้งนี้ ท่านมีผู้ร่วมเดินทางจำนวน.....คน
(รวมตัวท่านด้วย)

9. ท่านคาดว่าจะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้โดยประมาณ.....ชั่วโมง หรือ.....วัน

10. ลักษณะกลุ่มเดินทางของท่าน (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

☐ 1. กลุ่มครอบครัว/ญาติ	☐ 2. กลุ่มเพื่อน
☐ 3. กลุ่มที่ทำงาน	☐ 4. ท่านมาโดยลำพัง
☐ 5. ท่านมากับบริษัททัวร์	☐ 6. กลุ่มผสม (ครอบครัว/ญาติ/เพื่อน)
☐ 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

11. วัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ของท่าน (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

☐ 1. ได้เรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ	☐ 2. ต้องการสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ
☐ 3. ได้มีโอกาสพบปะผู้คนใหม่ๆ	☐ 4. หลีกหนีจากสภาพแวดล้อมที่อึดอัด
☐ 5. เพื่อพักผ่อนตามลำพัง	
☐ 6. ได้ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อน และ/หรือสมาชิกในครอบครัว	

12. ในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ท่านได้ประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง (เลือกทุกข้อที่ทำจริง)

☐ 1. เล่นน้ำ/เล่นน้ำตก	☐ 2. ดูนก/ส่องสัตว์
☐ 3. ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน	☐ 4. ปิกนิก/รับประทานอาหาร
☐ 5. เดินในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	☐ 6. พักผ่อน/ชมธรรมชาติ
☐ 7. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	☐ 8. ซื้อของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
☐ 9. ขับรถชมทิวทัศน์	☐ 10. แคมป์ปิ้ง/พักแรมด้วยเต็นท์
☐ 11. ถ่ายภาพ	☐ 12. ล่องแก่ง/ล่องแพ/นั่งเรือ
☐ 13. นั่งช้าง/ขี่ช้าง	☐ 14. ทำบุญ/ตักบาตร
☐ 15. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

13. ท่านคิดว่าจะได้พบเจอนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นมากน้อยเพียงใด ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

- ☐ 1. พบ 2-3 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง ☐ 2. พบ 4-5 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง
- ☐ 3. พบ 6-7 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง ☐ 4. พบ 8-15 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง
- ☐ 5. พบ 16-30 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง ☐ 6. พบมากกว่า 30 คน/กลุ่มใน 1 ชั่วโมง

14. ท่านคิดว่าในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมควรมีทั้งหมด.....คน/กลุ่ม

15. ในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี้ ประสบการณ์หรือสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ ท่านได้รับมากน้อยเพียงใด (1 หมายถึง ได้น้อยมาก ถึง 10 หมายถึง ได้รับมากที่สุด ตามลำดับ)

ลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับ	ระดับของประสบการณ์ที่ได้รับ									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. การได้ใกล้ชิดและพบเห็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ										
2. การได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและธรรมชาติ										
3. การได้ศึกษาเรียนรู้/พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน										
4. ความเจียบ สงบ วิเวก สันโดษ										
5. การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง										
6. การได้พึ่งพาตนเอง/ทดสอบความสามารถของตนเอง										
7. การได้ฝึกฝนทักษะในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว										
8. การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย										
9. การได้พบปะกับผู้คนใหม่ๆ										
10. การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ										
11. ความเป็นอิสระที่ปราศจากการควบคุม										
12. ความสะดวกสบายจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว										

ลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับ	ระดับของประสบการณ์ที่ได้รับ									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ตามที่ต้องการเต็มรูปแบบ										
14. พบเห็นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบภายในพื้นที่										
15. ใช้ป้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมกฎระเบียบในพื้นที่										
16. พบเห็นร่องรอยของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่										
17. อื่นๆ (ระบุ).....										

16. ท่านต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทใดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้
(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ 1. ไม่ต้องการให้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ
- ☐ 2. ไม่ต้องการให้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ยกเว้นเส้นทางเดินเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 3. เฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ อาทิ สะพานเดินเท้า ป้ายเตือน เป็นต้น
- ☐ 4. เฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ สะพานเดินเท้า สะพานข้ามลำน้ำ รวกันตก เป็นต้น
- ☐ 5. เฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เพื่อป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ และป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว อาทิ พื้นที่พักผ่อน เต้นท์ ถังขยะ ห้องสุขา เป็นต้น
- ☐ 6. สิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท เช่น ร้านอาหาร บ้านพัก ร้านขายสินค้า ห้องสุขา สถานที่ปิกนิก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ เป็นต้น

17. ท่านคิดว่าในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่มีลักษณะเป็นอย่างไร (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ 1. มีความเป็นธรรมชาติสูงมาก ไม่มีการพัฒนาใดๆ ในพื้นที่ ไม่เว้นแต่เส้นทางเดินเท้าที่ยังไม่มีการพัฒนา
- ☐ 2. มีความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่น้อยมากในลักษณะไม่ถาวร สามารถกลับคืนความเป็นธรรมชาติได้

- ☐ 3. มีความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติบ้างในลักษณะ
ไม่ถาวร การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
- ☐ 4. ยังมีความเป็นธรรมชาติบ้าง แต่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ หรือสร้างสิ่ง
เลียนแบบธรรมชาติ มีการพัฒนาในระดับปานกลาง-สูง ส่วนมากเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก
พื้นฐานที่จำเป็น และเพื่อความสะดวกสบาย
- ☐ 5. มีความเป็นธรรมชาติน้อยมาก มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน
มีการพัฒนาที่สูงมาก
- ☐ 6. สภาพทั่วไปของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นเมือง มีการพัฒนาในระดับที่สูงมาก

18. ท่านคิดว่าในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ มีขนาดของพื้นที่ที่ใช้ในการการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
มากน้อยเพียงใด (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ 1. ไม่มีพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา
- ☐ 2. ขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่า
- ☐ 3. ขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 11-20
- ☐ 4. ขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 21-50
- ☐ 5. ขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนามากกว่า ร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมด
- ☐ 6. ขนาดของพื้นที่ที่มีการพัฒนาเกือบทั้งหมด

19. ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ท่านพบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด
(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ 1. ท่านไม่พบเห็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวนี้เลย
- ☐ 2. ท่านพบเห็นผลกระทบบ้างแต่เล็กน้อย เช่น ร่องรอยการเดินเหยียบย่ำเป็นเส้นทาง
เดินเท้าที่ชัดเจน
- ☐ 3. ท่านพบเห็นผลกระทบปานกลางและอยู่ในขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่
เช่น พื้นที่ทางเดินที่จำกัดพื้นที่การใช้ประโยชน์
- ☐ 4. ท่านพบเห็นผลกระทบค่อนข้างมาก
- ☐ 5. ท่านพบเห็นผลกระทบมาก ต้องใช้มาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะ
เกิดขึ้นในพื้นที่
- ☐ 6. ท่านพบเห็นผลกระทบมากที่สุด

20. ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

20.1 สิ่งที่ท่านอยากให้เพิ่มเพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยว.....

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

20.2 สิ่งที่ท่านอยากให้มีการปรับปรุงแก้ไขในแหล่งท่องเที่ยว.....

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

20.3 สิ่งที่ท่านได้รับจากการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ตอบสนองกับวัตถุประสงค์หลักที่ท่าน
ตั้งไว้หรือไม่

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

20.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบคุณ ที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ - สกุล

นางสาวลักษณชนก ชินเจริญทรัพย์

วัน เดือน ปี ที่เกิด

29 ตุลาคม 2527

สถานที่เกิด

จังหวัดนครปฐม

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ)

มหาวิทยาลัยบูรพา

